

Arvid Järnefelt

Evankeliumin alku

eli

Jeesuksen syntyminen

ihmisestä ja jumalasta

Helsingissä

Waseniuksen kirjakaupan jaettavana

ARVID JÄRNEFELT.

Evankeliumin alku

eli

Jeesuksen syntyminen ihmisestä
ja jumalasta.

HELSINGISSÄ
PÄIVÄLEHDEN KIRJAPAINOSSA
1898

Alkulause.

Yksi kysymys on yhteinen kaikille ihmisille, ihan eri ikäisillekin, kysymys: mitä on tämä minun elämäni?

Lapsille se kysymys voi tosin olla vaan luonnollisen uteliaisuuden synnyttämä, kun kaikki, mitä he ympärillensä näkevät, sen heissä herättää: elämän alituinen syttyminen ja sammuminen, kasvien elpyminen ja jälleen lakastuminen, äidin kuolema, tähdet, ääretömyys. Täysikäisille se muuttuu käytännölliseksi elämänkysymykseksi. Että täysikäinen ihminen voisi ilolla toimia, täytyy hänellä olla joku usko elämänsä merkitykseen, hänen täytyy itse saada asettaa se tarkoitus jota varten hän toimii. Ja sentähden kaikilla täysikäisillä on yhteisenä sydämmen kysymyksenä: mitä tarkoituksia minä itselleni asettaisin, eli toisin sanoen, mitä minun on uskominen elämästä.

Tämä kysymys, mitä tulee kuoleman jälkeen ja mitä minun *nyt* on tekeminen, ei kuitenkaan ole yhteinen ainoastaan eri ikäisille, vaan se on yhteinen myöskin eri kansallisuuksiin kuuluville, eri maan osissa asuville, eri tapaisille, eri kielisille, eri värisille ihmisille.

Niin että jos jokin *kysymys* voisi yhdistää ihmisiä, niin kysymys, mitä varten me elämme, yhdistäisi meidät kaikki yhdeksi, lapset ja täysikäiset, kiinalaiset,

intialaiset, eurooppalaiset, mitä ikänä meitä maapallolla löytyneekin.

Jos sitten ajattelee, mikä on eri kansojen vastaus tähän kysymykseen, onko mitään yhteistä vastausta, vai onko erilaisia vastauksia yhtä monta kuin on ihmistä, niin, katsoen koko maailmaa yhtäikaa, esiintyivät maailman suuret uskonnot kansojen erilaisina vastauksina kysymykseen. On Buddan uskonto, on Konfusiuksen uskonto ja on Kristuksen uskonto. Ja näiden uskontojen ympärille ovatkin ihmiset ryhmittyneet ja keskenänsä yhtyneet.

Buddan ja Konfusiuksen uskonnot ovat kuitenkin enimmille meistä melkein kokonaan tuntemattomat. Meitä sanotaan kristityiksi, — me kuulumme Kristuksen perustaman uskonnon tunnustajiin eli, toisin sanoen, meidän siis pitäisi ymmärtää elämää, niinkuin Kristus siitä opetti; meidän pitäisi voida kaikkien ilolla toimia, koska meillä on usko erityiseen elämän tarkoitukseen.

Mutta onko meidän keskuudessamme todella niin?

Jos kysyttäisiin, mitä Kristus sitten opetti elämän olevan, kuka tietäisi tähän vastata? Eikö päinvastoin tunnu jotenkin uudelta ja oudolta se väite, että Kristus muka olisi selittänyt, mitä tämä elämämme on?

Eikö nykyisiltä, usein ajatteleviltakin ihmisiltä päinvastoin puutu kaikki elämänilo ja eikö heidän keskuudessaan ole laajalti levinnyt se vakaumus, että elämän arvoitus on mahdoton ratkaista?

Tai olisivatko meidän ajan ihmiset päässeet suurempien henkisten salaisuuksien perille kuin Kristus, että heidän on täytynyt hylätä Kristuksen antama elämän määrittely jo vanhentuneena?

Kristuksen aikalaiset kuuntelivat hänen puheitaansa niinkuin taivaasta tulevaa elämän leipää, juuri

siksi, että he tunsivat hänen tahtovan vastata jokaisen omaan sydämen kysymykseen, tunsivat, että puhe oli vapautumisesta, elämänilosta. Hänen ympärillään tulvi väkeä niinkuin olisivat saaneet juoda omaa pelastustaan hänen huuliltansa. Ja on evankeliumin kirjoittajillakin nimenomaan näkyvissä tuo sama hurmaus, kuten esimerkiksi Johanneksen ensimmäisen epistolan alkusanoissa. Hän sanoo kirjoittavansa epistolan »*elämän sanasta*, joka alusta oli, jonka me kuulumme, jonka me silmillämme näimme, jota me katselleet olemme ja meidän kätemme pidelleet ovat.» Elämän sana — mitä se on muuta kuin sana siitä, mitä elämä on. »Ja näitä me teille kirjoitamme, että *teidän ilonne täydellinen olisi*,» sanoo Johannes. He ovat siis pidelleet sen miehen kättä, kuulleet sen miehen ääntä, joka ilmoitti, mitä elämä on, ja nyt hän, Johannes, tahtoo kirjoittaa muillekin tästä asiasta, että hekin saisivat saman elämänilon!

Niin silloin.

Mutta kuinka on tapahtunut, että nykyiset ihmiset eivät enää tule ajatelleeksikaan, että vastausta voisi sieltäpäin hakea, tai että sitä olisi koetettu sieltäpäin edes antaakaan?

Jos päätän itsestäni, niin näen kyllä syyn. Lähes kolmenkymmenen ikäisenä minä en tiennyt mitään Jeesuksen oman opin sisällyksestä enkä siis voinut aavistaa, että sillä olisi ollut mitään yhteyttä sen kysymyksen kanssa, joka oli alituisesti minunkin sydämelläni. Ja jos kysyn edelleen, kuinka on mahdollista, etten Jeesuksen opista mitään tiennyt, vaikka olin läpikäynyt yliopiston jopa suorittellut pikku tutkintoja teologiassakin, — niin on syy minulle yhtä selvä. Minulla oli kyllä tieto kaikesta siitä, mitä opetetaan pääasiana ja sanotaan varsinaiseksi uskonnoksemme: lankeemuk-

sen historia, Mooseksen käskyt, vanhan testamentin lauseet Kristuksen tulemisesta, Kristuksen syntyminen neitseestä, kyyhkysen ilmaantuminen Jeesukselle, hänen kärsimisensä, ristiin naulitseminen, helvettiin ja taivaaseen astuminen, kolmantena päivänä ylösnouseminen, ja ihmiskunnan lunastus hänen uhrityönsä kautta. Mutta tähän selvästi vaan on historiallisesti muodostunut oppi Jeesuksen personasta eikä olekaan Jeesuksen oma oppi siitä mitä tässä elämässä on tekeminen ja mitä tämä elämä on. Mitä Jeesus opetti elämästä, siitä ei puhuttu dogmatiikoissa, ei kirkoissa, ei kouluissa. Jeesuksen omana oppina esitettiin vaan muutamia sääntöjä, joita sanottiin hänen antaneen Mooseksen lain täydennykseksi.

Ja, kuten sanoin, vasta kolmenkymmenen vuotisena minä ihan odottamattani sain tietää Jeesuksen elämänopin todellisen sisällyksen. Kun tunsin, mitä tämä oppi vastaa minun omaan sydämenkysymykseen, täytti minut loppumaton elämänilo.

Ja jos siis saan päättää itseni mukaan, niin syy, etteivät aikamme ihmiset, vaikka janoavat vastausta elämänkysymykseen, odota sitä löytävänsä evankeliumikirjasta, on siinä, että kun Jeesuksen nimi vaan juohuu mieleenkin, tulvahtaa sen yhteydessä esille koko tuo järjestelmä uskonkappaleita vastaamaan siihen, mitä tahdottiin Jeesukselta itseltään kysyä. Arvelen, että useat muutkaan eivät näe noissa uskonkappaleissa mitään vastausta jokaisen omassa sydämessä olevaan itsenäiseen kysymykseen, mitä varten minä elän, vapaaseen ja kotoiseen kuin järvet ja metsät ja sininen taivas, ja että hekin kääntyvät Jeesuksesta pois tulematta edes Jeesukseen asti.

Koko asia on siis siinä, että jokainen ottaa evankeliumin uudestaan käteensä ja lukee sitä *omalta kannaltaan*, vapaasti, ottaakseen vaan selvän siitä, mitä Jeesus itse opetti elämän olevan.

Esillä olevassa kirjassa on evankeliumia luettun minun kannaltani, yksistään vaan tarkoituksessa hakea vastausta elämänkysymykseen.

Ei mitään ennakolta päätettyjä perusteita tule tämmöisessä lukemisessa kysymykseen. Erittäinkin ei voi olla päätettynä edeltäpäin, että evankeliumien jokainen sana olisi punnittava jumalan sanana. Sillä tämmöinen päätelmä edellyttää, että ollaan jo selvillä melkein koko asiasta: jumala on ilmestynyt maan päälle ja toimittanut ihmisille erehtymättömän kirjan. Mutta mehän tahdomme lukea evankeliumia niin kuin emme olisi selvillä mistään, vaan vasta hakisimme selvyyttä. «Jumalan sanaksi» tahdomme ja voimme sanoa vaan semmoista ilmoitusta elämästä, jonka täysin ymmärrämme ja joka sentähden täyttää meidät ilolla, niinkuin ainakin löydettyäessä, tai päästessä sinne, minne on kauan pyritty. Tätä ilmoitusta haemme vaan senvuoksi niin sanotusta «uudesta testamentistä», että se sisältää kertomuksia Jeesuksesta ja hänen opistaan. Ja tämän «uudeksi testamentiksi» sanotun kirjan arvo riippuu siis meille yksistään siitä, missä määrin selvinä

ja himmentymättöminä Jeesuksen omat sanat ja opetukset ovat siinä säilyneet. Kaikki evankelistain tiedonannot, selitykset ja kertomukset, mitkä auttavat selvyYTEEN Jeesuksen oikeasta tarkoituksesta, nostavat kirjan arvoa; kaikki se taas, mikä tätä selvyyttä himmentää, vähentää kirjan arvoa. Emme tietysti voi odottaa, että tässä kohta 2000 vuoden vanhassa kirjassa, joka on käynyt niin monen vaiheen läpi, jota on kirjoitettu käsikirjoituksesta käsikirjoitukseen, johon on lisäelty, josta on poistettu, jossa on siirretty sanoja ja lauseita paikasta toiseen, olisi kaikki säilynyt samoisena, kuin se oli alkuperäisesti esitetty. Emme edes odota, että niillä alkuperäisillä omin silmin näkijöillä ja omin korvin kuulijoilla, joiden kertomuksiin evankeliumien esitys perustuu, olisi ollut kaikin paikoin erehtymättömän oikea käsitys Jeesuksen sanojen sisällyksestä. Me odotamme vaan, että me itse välittömästi Jeesuksen sanoista ja opetuksista voisimme löytää meille käsitettävän ja luonnollisen vastauksen siihen ainoaan kysymykseen, joka on meille tärkeä: mitä on tämä meidän elämämme?

Näin lukiessa evankeliumia ei meitä siis sido mitkään ennakkopäätökset. Evankelistain kertomuksista, vaikka ne koskisivat Jeesuksen omia sanojakin, me jätämme syrjään sen, mikä näyttää himmeältä tai mahdollottomalta käsittää. Semmoiset evankelistain kertomukset, jotka eivät koske Jeesuksen oppia tai saata sitä selvemmäksi, jäävät luonnollisesti merkityksettöminä kokonaan pois. Rohkeasti poistamme tietysti erittäin kaiken sen, mikä, olematta Jeesuksen sanoja tai opetusta, ilmaisee vaan kertojan käsitystä erityisten tapahtumien merkityksestä ja on ristiriidassa meidän käsityksemme kanssa Jeesuksen opista. Myöskään ei

meitä voi mikään estää oikasemasta ilmeisiä väärinkäsityksiä evankeliumien tekstien tavanmukaisessa lukemisessa, jos nämät väärinkäsitykset himmentävät Jeesuksen oppia ja oikaisu sitävastoin selventää sitä.

Voiko moittia tällaisista vapaata evankeliumin lukemista?

Tavallisesti sanotaan: *itseksensä* lukekoon jokainen evankeliumia niinkuin tahtoo, mutta joka julkisesti rupeaa poikkeavia käsityksiänsä esittämään, hän saattaa harhatielle kokemattomia.

Tätä en minä voi ymmärtää. Jokaisella on ajatuslahja ennen kaikkea siksi, että hän ottaisi selvän siitä, mitä varten hän elää, ja puhelahja ennen kaikkea siksi, että hän, ymmärrettyään itse, saisi muutkin samaa ymmärtämään. Mitä useampi ihminen tulee selvyyteen ihmiselämän tarkoituksesta ja mitä useampi julistaa, mitä hänelle on selvinnyt, sitä parempi. Täysi vapaus ajatella ja puhua julki ajatuksensa on ensimmäinen ehto siihen, että ihmiset kerran kaikki tunnustaisivat yhden ainoan yhteisen elämäntarkoituksen eli yhtyisivät uskossa. Yritykset taas pitää ihmisiä yhteisessä uskossa, siten, että yksityisiltä kielletään heidän elämänymmärryksensä selittäminen muille ja sallitaan puhua ainoastaan tämän yhteiseksi määrätyn uskonnon hengessä, eivät voi muuta kuin hajoittaa ihmisiä toisistaan. Sillä niinkuin usko on jokaisessa ihmisessä hänen vapaan ajattelemisensa ja päättelemisensä tuote, eikä koskaan synny kenenkään pakotuksesta, niin yhteinenkin usko voi olla vapaan ajatusten vaihdon tuote, mutta ei ole vielä koskaan syntynyt kenenkään määräyksestä. Sen tähden jonkun yhteisen uskonkaavan tahallinen etsiminenkin voi jo saattaa harhateille. Yhtyminen uskossa voi ihmisten kesken tapahtua ainoastaan tiedottomasti,

silloin kuin jokainen heistä pyrkii omaa valoansa kohden ja samalla saapi vapaasti noudattaa luonnollista ja välttämätöntä haluansa ilmaista muille mitä hän on sydämissään kokenut ja ajatuksillaan selvittänyt.

Jeesuksen syntyminen.

Ensimmäisenä kohtaa meitä, evankeliumikirjaa auastessa, kertomus Jeesuksen syntymisestä.

Kerrottu on omituinen, kokonaan käsittämätön seikka, mikä virallisessa uskontunnustuksessamme ilmaistaan sanoilla: »minä uskon Jeesuksen Kristuksen päälle, joka *sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi neitseestä Mariasta.*»

Kun tämä kertomus, ollen aivan alussa, pidetään ikäänkuin porttina evankeliumin muuhun sisältöön, ei voi mennä sen ohitse. Tosin jos lukemisen ainoana tarkoituksena on saada tietää, mitä Jeesus täysikäisenä opetti, ei kertomuksella hänen syntymisestään tarvitse olla mitään merkitystä. Mutta evankeliumin kirjoittaja tuntuu tällä kertomuksella nimenomaan tahtovan sanoa: ennenkuin luet, mitä minä, Jeesuksen apostoli, olen kirjoittanut hänen opistaan, usko ensin mitä olen kirjoittanut hänen syntymisestään ja jumaluudestaan.

Tämmöinen ehto on mieltä masentava sille, joka ei voi uskoa mihinkään ylikuonnolliseen sikiämiseen pyhästä hengestä ja syntymiseen neitseestä, vaan joka sydämiensä yksinkertaisuudessa oli vaan tahtonut tietää, mitä Jeesus-niminen merkillinen mies opetti elämän olevan. On niinkuin evankeliumin kirjoittaja sulki

oven hänen edestään juuri silloin kuin hän oli astumassa sisälle, — käskisi panna kirjan pois kädestä.

Pitääkö siis ruveta epäilemään, ettei kertomusta Jeesuksen syntymisestä ja esitystä Jeesuksen opista kenties olekaan sama mies kirjoittanut, — että evankeliumit ovat kokoonpantu monista aineksista: todellisista apostolein esityksistä ja myöhemmin syntyneistä taruista? Pitääkö tutustua tieteeseen tutkimuksiin näistä asioista, saksalaiseen tieteelliseen evankeliumitekstien arvosteluun, tai vielä paremmin oppia raamatun alkukieli ja vajoutua arkistoihin vertaillakseen alkuperäisiä käsikirjoituksia ja niiden toisintoja? Tämä kaikki viivyttäisi meitä epätietoiseksi ajaksi, — ehkä emme ollenkaan pääsisi varmuuteen asiasta, — ja ainakin se siirtäisi koko kysymyksen toiselle alalle: sen sijaan kuin hakisimme vastausta kysymykseen, mitä on elämä, me olisimme eksyneet ihan syrjäisiin kysymyksiin evankeliumin synnystä ja historiasta.

Eikö ole mitään muuta keinoa? Eikö todella voisi, jättämällä tämän kertomuksen pois, alkaa lukevista esimerkiksi Mateuksen 3:nesta luvusta, jossa on puhe Johannes kastajan saarnasta, Jeesuksen ilmestymisestä Jordanille, kyyhkysen laskeutumisesta alas hänen päällensä? Tai vielä paremmin Luukaan 2 luvun lopusta, jossa kerrotaan kuinka Jeesus 12 vuotiaana esiintyi temppelissä ja nimitti tätä oman isänsä huoneeksi? — Mutta nämätkin paikat tuntuvat olevan kirjoitetut vaan Jeesuksen jumaluuden todistamiseksi. Mistä siis alkaa? Näiden paikkojen perästä seuraa kuvaus hänen olemisestaan korvessa. Siinä taas näyttää olevan kerrottu käsittämätön kamppaus jumalan ja pahan hengen välillä, jolla ei ole mitään tekemistä elämänopin kanssa. Sitten seuraa kertomuksia ihme-

töistä, yksi toisensa perästä, kaikki vaan tuon maan päälle ilmestyneen jumalan kunnian todistamiseksi ja ylistämiseksi. Ja näiden ihmetöiden väliin on ikäänkuin ohimennen sirotettu kertomuksia tästä opista. — hajanaisia lauseita taivaanvaltakunnasta, joku vertaus kylväjästä, — niin että vuorisaarna esiintyy ainoana kokonaisuutena palasena hänen opistaan. Kuinka nyt löytää yksinkertainen vastaus elämän kysymykseen hänen puheistaan, jotka kaikkialla näytävät olevan yhteydessä ihmeiden ja yliluonnollisuuksien kanssa ja joita sitäpaitsi ei mitenkään voi arvostella erillään Jeesuksen teoista, elämästä ja kuolemasta, siis hänen persoonallisuudestaan? Silminnähtävästi täytyy siis perustua evankeliumin kirjoittajan ilmoituksiin myöskin mitä hänen tekoihinsa, elämäänsä ja ja erikoisiin tapahtumiin tulee.

Sille, joka ei voi syventyä evankeliumin tekstien historiallistieteelliseen arvosteluun, on sentähden vaan yksi keino jäljellä, — ehkä paras kaikista. Hänen täytyy lukea kaikki erotuksetta, lukea yksinkertaisella mielellä, ilman mitään edeltäpäin tehtyä päätöstä, ainoastaan kysymällä itseltään, onko luetulla ja missä määrin tekemistä, sen kysymyksen kanssa, johon hän hakee vastausta. Hänen täytyy siis myöskin lukea kertomus Jeesuksen syntymisestä tällä mielellä. Jollei ole tekemistä, niin jättää hän sen luonnollisesti pois. Jos on, niin ottaa hän siitä vastaan sen, minkä hän voi tuntea todeksi, ja jättää pois sen, mikä hänen mielestään ei voi olla totta. Tämä on ainoa mahdollinen lukemisen perustus.

I.

Jeesuksen syntyminen ihmisestä.

Näin on nyt edessämme Mateuksen 1 luku, luettelo Jeesuksen esi-isistä Aabrahamista alkaen Daavid kuninkaan kautta Joosefiin, Marian mieheen asti. Tämä luettelo sisältää siis Israelin kansan suurimman ja loistavimman suvun, johon juutalaisten kansallisylpeys oli keskittynyt.

Mitä tarkoittaa tämä sukuluettelo?

Sillä kun luetaan edemmäs, seuraa 18 värssystä asti kertomus Jeesuksen syntymisestä, ja nyt saadaan tietää, ettei Jeesus ollutkaan Joosefin poika, eli ettei hänellä siis ollut mitään sukuyhteyttä luoteltujen esiisien kanssa. Jos luettelon tarkoitus on, kuten Mateuksella (v. 17) ilmoitetaan, osoittaa, että kuningas Daavidin sukua ennen Jeesuksen syntymää oli kolme kertaa 14 polvea, niin semmoinen tiedonanto ei kuulu meihin vähimmässäkään määrässä.

Jos saapi luottaa Luukaan tiedonantoon (Luuk. 3: 23), että Jeesus siihen aikaan luultiin Joosefin pojaksi, on luettelo selitettävissä, ja epäselväksi jää vaan miksi tämä Joosefin sukutaulu on Mateuksella, joka nimenomaan kertoo, *ettei* Jeesus ollut Joosefin poika.

Kuinka tällöinen luettelo lieneekin joutunut Mateuksen evankeliumin alkuun, ei voi olla näkemättä että sen varsinainen tarkoitus on saada Jeesuksen syntymisen ympärille kootuksi parasta kunniaa ja loistoa, mitä ihmismielikuvituksella on ollut tarjottavana. Aabrahamin ja kuningas Daavidin piti oleman hänen esi-isiänsä suoraan alenevassa polvessa, samalla kuin Jumalan itsen piti oleman hänen siittäjänsä!

Niinkauan kuin ihmiset ovat lapsuuden tilassa ja luulevat, että jonkun elämän-opettajan kunnia riippuu semmoisista ulkonaisista seikoista kuin hänen syntymisensä laadusta, saattaa tällöiset sukuluettelot ja erinomaisuudet itse syntymisessä tuntua tarpeellisilta. Mutta heti kun huomataan, että oikea kunnianlähde täytyy olla ihan toisaalla, kadottavat ne merkityksensä. Jokaiselle käy ainakin selväksi, että vaan yksi kahdesta voi olla kysymyksessä: joko tahtoo evankeliumi sanoa, että Jeesus oli Joosefin poika; ja silloin säilyköön sukuluettelo, tai että hän oli pyhän hengen siittäjä, ja silloin sukuluettelo jääköön pois.

Evankeliumit eivät kuitenkaan anna vähintäkään syytä otaksumiseen, että Jeesus olisi sittenkin ollut Joosefin poika. Kerrotaan, että Maria oli Joosefiin kihlattu ja ennenkuin he yhteen tulivat, huomattiin hän raskaaksi. Silloin Joosef, joka oli hurskas mies eikä tahtonut kihlattuansa saattaa huonoon maineeseen, päätti hiljaisuudessa hylätä hänet, mutta otti sitten erään unen nähtyään hänet kuitenkin puolisoikseen, vaikkei ollutkaan hänen yhteydessään siihen asti kuin hän lapsensa synnytti. Tämä on kerrottu Mateuksen 1 luvun 18—25 värssyissä.

Tähän liittyvä kertomus viattomasta jumal-äidistä, joka ei tiennyt mitään miehestä, voi kyllä olla

kaunis, se voi olla runollinen, se voi olla taiteellisen esityksen esineenä, se voi olla ehdottoman puhtauden ihanteen symbolina eli vertauskuvana; mutta tämä kaikki ei voi aikaansaada, että kertomuksen sanallinen sisältö enää voisi olla uskontomme esineenä. Sillä se, mikä tässä kertomuksessa kerrotaan, ei voi olla tosi. Ja aika on tullut, ettei uskonto taida enää olla kauneutta, ei runoutta, ei taidetta, ei symbolismia, vaan ainoastaan totuutta.

Jos siis ei voi ajatella, että Jeesus oli jumalan siittämä, — jos ei myöskään voi ajatella, että hän olisi ollut Joosefin poika, ja jos kuitenkin, tahtomatta jäädä kokonaan epätietoiseksi, pyrkii evankeliumin kertomuksesta vainuamaan esille puhdasta totuutta, niin on vielä jäljellä otaksua, että Jeesus oli tavallinen avioton lapsi.

»Jeesusko avioton lapsi, sehän on julkein häväistys!» — kuulen minä huudahdettavan kauhistuksella.

Minä sanon vieläkin: se on omituisen, puolustamattoman lapsellisuuden todistus, että ihmiset kuvailivat Jeesuksen arvon voivan enetä tai vähetä hänen syntymisensä laadusta.

Juuri sama lapsellinen kauhistus, joka vielä nykyään valtaa ihmiset tällaisen otaksumisen kuultuaan, on nähtävästi antanut aiheita niille, jotka muinoin tiesivät, ettei Jeesus ollut Joosefin vaan yksin Marian poika, peittää ja salata asian todellista laitaa. Katsottiin, että totuuden tietäminen ei ole ihmisille hyväksi. Jos lapsi kysyy aikaihmiseltä, kuinka olen saanut pienen veljen, ei aikaihminen katso lasta kypsäksi tietämään totuutta ja mieluummin kertoo hänelle sadun enkelistä, joka toi pienokaisen jumalalta. Niin on Maria-legendakin kerrottu kansoille, joiden ei

luultu voivan sulattaa semmoista oppia, että aviottomasti syntynyt ihminen olisi ollut jumalan erikoinen lähettiläs.

Sytä siihen, että tämä taru viattomasta jumaläidistä on levinnyt ympäri puolen maailmaa, voi olla lukemattomia, sekä ulkonaisia että sisällisiä. Yksi sisällinen syy, ehkä tärkein kaikista, on se, että tämä taru oli ihmisissä siveellisen puhtauden ihanteen ensimmäisenä herättäjänä. Keski-aikana, jolloin Jeesuksen oma oppi oli kokonaan tuntematon ja katolinen papisto sitä kansalta salasi, oli »neitsyt Marian» ihanteleminen ylimmillään. Michelangelo, Leonardodavinci ja Raafael möivät suurista rahoista esityksiänsä tuosta hienosta, jumalallisesta viattomuudesta. Jeesuksen oppi asettaa siveellisen puhtauden jokaisen omaksi personalliseksi ihanteeksi, mutta roomalaiset kardinaalit ja florensilaiset kauppiaat, kaikkein raaimpien tapojensa ja käsitystensä ohella, saattoivat ihailla puhtautta ainoastaan kaukaisena, heidän ulkopuolellaan olevana utukuvana, joka ei vielä mitenkään velvoittanut heitä itseään. — Ulkonaisista syistä lienee tärkein se, että sivistymättömälle kansalle, joka ei tunne Jeesuksen oppia, on mahdotonta ajatella Jeesuksen syntymistä jumalasta muulla tavoin kuin sikiämisenä suoraan jumalasta vaimon kohdussa.

Mutta kansat eivät ole enää tämmöisessä lapsuuden tilassa. Evankeliumin oppi ei ole enää salattu. Jokainen osaa lukea ja ajatella. Ja vapautunut ajatus on vastustamattomasti löytävä totuuden, vaikka se olisi kuinkakin sotkuksiin saatettu.

Niinpä nyt juuri nuo entiset lapsekkaat yritykset verhota Jeesuksen ruumiillinen syntyminen erikoiseen loistoon meille paraiten todistavatkin hänen

syntyneen tavalla, josta ei katsottu sopivaksi julkisesti kertoa.

Ja lukiessa evankeliumeja tosi uskonnollisessa tarkoituksessa eli saadaksemme tietää, mitä varten elämme, voi kysymys tähän kertomukseen nähden olla vaan siitä, mitä opittavaa olisi semmoisesta tiedonannosta, että Jeesus oli avioton lapsi, eli voiko se enentää hänen elämänoppinsa selvyyttä meille.

Tämmöisen tosiasian merkitys onkin hyvin laajalle ulottuva ja se sekä selventää hänen oppiansa että tekee tämän opin yhä rakkaammaksi sydämmelle.

Täytyy vaan tehdä itselleen selväksi Jeesuksen elämänopin piirteet, ymmärtääkseen kohtalon syvyyttä siinä, että tämä opettaja oli syntynyt juuri *ilman* suurta sukua, ilman nimeä, ilman mitään ulkonaista kunniaa, vaan päinvastoin oli niitä lapsia, joita ihmiset heidän syntymisensä vuoksi ylenkatsovat.

On niinkuin juuri tämä hänen syntymisensä olisi omansa vahvistamaan, kuinka kokonaan riippumattomia toisistaan ovat ruumiillinen syntyminen ja »syntyminen jumalasta.» Tavallaanhan voi sanoa, ettei Jeesuksen oppi ole mitään muuta kuin oppi siitä kuinka ihmisen on syntyminen jumalasta, oppi »uudestisyntymisestä» eli syntymisestä »korkeudesta». Kaikki mitä Jeesus opettaa elämästä, on ainoastaan sitä mitä hän on itse sydämessään kokenut ja täyttänyt; ja niinpä jos hän opettaa syntymistä jumalasta, on hänen itsensä täytynyt kokea tämmöinen syntyminen. Tämä syntyminen jumalasta antaa orjille vapauden, vangeille päästön, sokeille näön, kaikille halveksituille, häpeällisesti syntyneille hyvityksen. Se oppi on, että *ihmisessä* on kaiken kunnian ja vapauden lähde. Mutta jos Jeesus itse olisi syntynyt jumalasta jollakin erikoisella, meille mah-

dottomalla tavalla, niin mitä oppia me siitä voimme saada! Jos hänellä olisi ollut oikeus ylpeillä loistavista, kuninkaallisista esi-isistä, mitä lohdutusta olisi siitä orjille ja vangeille ja sokeille ja kaikille niille, joilla ei ole tunnettuja esi-isiä ja joita ihmiset halveksivat!

Mitä enemmän syventyy Jeesuksen elämänoppiin ja mitä tarkemmin seuraa hänen omia sanojaan suhteestansa ihmisiin ja jumalaan, sitä selvemmin ymmärtää tämän seikan merkityksen.

Uskonnollisessa suhteessa merkityksettömänä voisi jättää pois, paitsi sukuluetteloa Mat. 1 luvussa, myöskin kaiken sen, mikä mainitaan Mateuksen ja Luukaan evankeliumien 2 luvuissa. Niissä kerrotaan vielä muista Jeesuksen syntymisen yhteydessä muka tapahtuneista ihmeistä, ennustuksista ja taioista, sitten myöskin Herodeksen vainosta, Joosefin paosta Egyptiin ja palauksesta kotiin. Luukaalla, 2 luvun lopussa, tapaamme kuitenkin seuraavan huomattavan kertomuksen Jeesuksen lapsuudesta (Luk. 2: 40—50):

»Lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä ja hänen viisautensa lisääntyi. Ja Jumalan armo oli hänen kanssaan. Hänen vanhempansa vaelsivat joka vuosi pääsiäisjuhlalle Jerusalemiin. Ja kun hän oli 12:n ikäinen tulivat vanhemmat tapansa mukaan Jerusalemiin juhlalle. Heidän lähtiessään juhlapäivien jälkeen kotiin jäi poikanen Jerusalemiin äidin ja Joosefin huomaamatta. He luulivat hänen tulevan muiden seurassa, ja käytyään päivän matkaa he etsivät häntä sukulaisten ja tuttavien joukosta, vaan eivät löytäneet

ja palasivat sentähden takasin Jerusalemiin häntä hakemaan. Ja löysivät hänet vasta temppelistä, missä hän istui opettajien keskuudessa kysellen ja kuunnellen heitä. Ja kaikki ihmettelivät hänen ymmärrystänsä ja vastauksiansa. Hänet nähtyään vanhemmat hämmästyivät ja äiti sanoi: poikaseni, miksi meille näin teit, olemmehan saaneet sekä isä että minä huolestuneina hakea sinua. Ja hän sanoi heille: miksi haette minua, tietystihän minun pitää olla siinä huoneessa, joka kuuluu isälleni. Mutta he eivät ymmärtäneet mitä hän heille sanoi.»

Tämä kertomus viittaa siihen, että Jeesuksen elämän opin pääajatus, ajatus ihmisen poikasusteesta jumalaan, syntyi hänen lapsuudessaan yhteydessä juurisen seikan kanssa, ettei hän tuntenut ruumiillista isäänsä. Niinkuin meidän aikoinamme, saivat lapsipuolet varmaan Mooseksenkin lain aikana tuntea kodissaan kodittomuutta ja ulkopuolella kotoa häväistyksiä. Hän joutui Jerusalemiin, kauas kotoansa, missä hänestä ei tiedetty. Hän tuli temppeliin, joka pidettiin jumalan asuntona. Kuten tunnettu oli juutalaisten vanhoissa kirjoituksissa (vanhassa testamentissa) lausuttuna myöskin, että jumala on ihmisten isä. Ja kuunnellen ja kysellen opettajia elähyttää Jeesusta nyt ajatus, että jos jumala on hänen isänsä, niin mitä hänen tarvitsee välittää siitä, ettei hän tunne ruumiillista siittäjäänsä. Hänen vastauksensa vanhemmille, jotka olivat käyneet päivän matkan ennenkuin rupeivät häntä kaipaamaan, kuuluu: miksi haette minua, ettekö tietäneet, että poika on löydettävä isänsä talosta!¹⁾

¹⁾ Maria ei ymmärtänyt, mitä hänen poikansa tarkoitti. Hänelläkään ei siis ollut uskoa siihen, että Jeesus olisi syntynyt ylläluonnollisesti.

Tässä vastauksessa tuntuu jo nyt kaksi piirrettä, jotka sittemmin Jeesuksen totuudenopissa ovat suurella selvyydellä esiintuodut. Ensiksikin, että hän tunnustaessaan jumalan isäkseen on ihmisenä kaiken kunnan lähteellä ja tämän synnynnäisen oikeutensa perustuksella riippumaton maailman jakamasta arvonnosta. Toiseksi, että tunnustaen jumalan välittömäksi isäkseen hän on myöskin kaikkien velvollisuuksiensa lähteellä, ja siis riippumaton ihmisten jopa vanhempiensakin määräämistä velvollisuuksista.

Tämä Jeesuksen avioton syntyminen siis on täynnä suurta merkitystä ja ihan uudelta kannalta valaisee sekä hänen henkilöänsä että oppiansa.

II.

Jeesuksen syntyminen jumalasta.

Jeesuksen nuoruudesta ei sitten kerrota evankeelioissa muuta. Ja ensikerran tapaamme hänet noin 30 vuotiaana, kun hän, julkisuudessa vielä tuntemattomana, tulee kuuntelemaan Johanneksen saarnaa.

Koska tämä saarna syvästi vaikuttaa häneen, niin että hän sen kuultuansa poistuu pitkäksi ajaksi yksinäisyyteen korpeen ja siitä seuraa hänen varsinainen heräämyksensä, on tärkeätä päästä selville siitä mitä mainittu saarna sisälsi. Mateuksen 3:ssa, Markuksen 1:ssä ja Luukaan 3:ssa luvussa on sen sisälllys kerrottu, kaikkialla tarkoituksella osoittaa sen vaikutus Jeesukseen.

Johanneksen saarna, kuten näkyy ensimmäisistä sanoista Mateuksen 3 luvussa, on saarna siitä, että *taivaan valtakunta on lähestynyt*.

Mitä on tuo taivaan valtakunta, josta evankeelioissa yhtäkkiä aletaan puhua ilman mitään valmistavaa selitystä? Nähtävästi on edellytetty, että se, mitä tarkoitetaan, on kaikille selvä. Tarkoitettu onkin, että se tunnettu taivaanvaltakunta, jota juutalaiset profeetat olivat ennustaneet tulevaksi, oli tullut. Sitä taivaanvaltakuntaa tarkoitti tietysti Johanneskin. — Mitä

taivaanvaltakuntaa olivat siis profeetat ennustaneet? Kas tässä tärkeimmät profeettain ennustukset:

Profeetta Esaia: ¹⁾ »Lohduttakaa minun kansaani, sanoo teidän Jumalanne. Puhukaa lempeästi Jerusalemmille ja julistakaa että sen taistelu on päättynyt ja sen syyllisyys sovitettu, ja että se saa kaksinkertaisen palkan Herran kädestä kaikkien rangaistusten sijaan. Ääni kuuluu huutavan: korvessa valmistakaa Herran tietä, aroilla oiaiskaa polut meidän jumalallemme! Jokainen laakso yletköön ja jokainen vuoren kukkula aletkoon ja jokainen mäki painukoon ja sen jyrkänteet tasoittukoot, että Herran kunnia tulisi ilmi ja kaikki ihmiset näkisivät, että Herran suu on puhunut. — Kaikki liha on ruohoa ja sen hyvyys on kuin kukoistusta maassa. Ruoho kuivuu ja kukat lakastuvat, kun Herran henki siihen puhalttaa. Ruoho, se on kansa. Ruoho kuivuu, kukat lakastuvat, mutta sana meidän jumalamme suusta pysyy aina. Nouse ylös korkealle vuorelle, sinä Siionin ilosanoman tuoja; korota voimakkaasti äänesi, sinä Jerusalemin sanansaattaja! korota, korota, älä pelkää! Sano Juudan kylille: Katsokaa, teidän Jumalanne! Katsokaa Herra, Herra tulee voimakkaana ja hänen käsivartensa on väkevä. Katsokaa hän tuopi palkan muassaan ja hänen rangaistuksensa on jo ohitse. Hän on kaitseva laumaansa niinkuin paimen; karitsat hän on kokoova syliinsä ja kantava niitä povellaan ja ruokkiva niiden emiä.» (Es. 40: 1—11).

Profeetta Osea: »Sinä päivänä olen minä saattava ihmiset liittoon maan elävien ja taivaan lintujen kanssa ja kaiken kanssa, mikä maassa matelee; ja jouset ja

¹⁾ Vapaa käännös.

miekat ja sodat olen minä poistava maasta ja antava heidän asua turvattuina. Ja sinut olen minä kihlaava kanssani ijäksi, olen kihlaava sinut kanssani hurskaudessa ja oikeudessa, armossa ja laupeudessa. Ja olen kihlaava sinut kanssani uskollisuudessa, ja sinä olet tunteva Herran. Ja sinä päivänä tapahtuu, sanoo Herra, että minä kuulen taivaiden rukouksen ja taivaat kuulevat maan rukouksen, ja maa kuulee viljan, meden ja öljypuun rukouksen ja nämä kuulevat Israelin rukouksen. Ja minä olen istuttava sen itselleni maahan ja olen armahtava Lo-Ruhaman ja sanova Lo-Ammille: Sinä olet minun kansani; ja se on vastaava: sinä olet minun Jumalani». (Osea 2: 18—23).

Profeetta Sakarias: Ja sinä päivänä on tapahtuva, että elävä vesi on virtaava Jerusalemistä, toinen puoli idän mereen päin, toinen puoli lännen mereen päin. Lakkaamatta, sekä talvisin että kesäisin, on se vuotava. Ja Herra on oleva kuningas yli kaiken maan; sinä päivänä on Herra oleva yksi ja hänen nimensä yksi. Koko maa on muuttuva Jordanin laakson kaltaiseksi, — — tuleva asutuksi, ei mitään kirousta tule olemaan, ja Jerusalemin on oleva rauhoitettu. (Sak. 14: 8—11).

Hesekiel (36: 26—28), *Joel* (3: 18—21), *Malakia* (3: 1, 2), y. m. sisältävät samantapaisia ennustuksia Herran tulemisesta, pääasiassa kuitenkin uhkausten muodossa vainoista, sodista, taudeista ja kaikennäköisistä onnettomuuksista, jotka käyvät tämän Herran tulopäivän edellä, sekä kertomuksia siitä hirveästä kostosta, johon Herra ryhtyy ensi työkseen kaikkia oikeiden ihmisten (Israelin) vihollisia vastaan.

Kaikki profeetat poikkeuksetta siis ennustavat, että on tuleva päivä, jolloin jumala itse astuu tänne

alas, solmii uuden liiton ihmisten (Israelin) kanssa ja näin perustaa taivaan valtakunnan *maan päälle*, joka valtakunta sitten tulee pysymään iankaikkisesti.

Erityisesti merkillinen ja huomattava on vielä *profeetta Jeremiaan* ennustus, siinä kun ei taivaanvaltakunnan tuleminen ole pantu riippuvaksi ulkonaisista merkeistä, kuten muilla profeetoilla, vaan esitetään sisällisenä jumalan yhtymisenä ihmisten (Israelin) kanssa:

»Katso, päivät ovat tulevat, sanoo Herra, jolloin minä olen tekevä liiton Israelin huoneen ja Juudan huoneen kanssa, uuden liiton, ei semmoisen kuin oli se liitto, jonka tein heidän isiensä kanssa silloin kuin tartuin heidän käteensä johdattaakseni heidät pois Egyptin maasta, — vaan tämä liitto, jonka minä vastaisuudessa aijon tehdä Israelin huoneen kanssa, on oleva tällainen, sanoo Herra: Minä olen paneva lakini heidän sisäänsä ja kirjoittava sen heidän sydämiinsä, ja olen oleva heidän Jumalansa ja he minun kansani; ja sen jälkeen he eivät enää opeta toisiansa sanoen: »tuntekaa Herraa!» sillä he ovat kaikki tuntevat minun, sekä pienet että suuret, sanoo Herra, sillä minä annan anteeksi heidän pahattekonsa ja unohdan heidän syntinsä. Niin sanoo Herra, joka on pannut auriongon valaisemaan päivää ja kuun ja tähdet valaisemaan yötä, joka liikuttaa meriä ja vyöryttää sen pauhaavia aaltoja, hän, jonka nimi on Herra Zebaot.» (Jer. 31: 31—35).

Jos nyt kysytään, missä suhteessa Johannes ilmoitti samaa kuin muut profeetat häntä ennen niin täytyy sanoa, että hänellä oli sama profeetallinen käsitys taivaanvaltakunnasta, eli että hänkin ilmoitti samallaista jumalan tulemistä maan päälle välittömäksi

hallitsijaksi ihmisille. Maailmallisen valtakunnan sijaan, jossa olivat hallitsijana inhimilliset ruhtinaat, piti ihmisten keskuudessa syntymän uusi valtakunta, missä käskijänä ei ollut enää näkyväisiä vallanpitäjiä, vaan ainoastaan näkymätön jumala, joka tätä varten lupasi itsensä ilmoittaa ja tehdä tunnetuksi sekä suurille että pienille. Tämöistä valtakuntaa, jossa ainoastaan jumala on hallitsijana, sanoo sentähden Johannes *jumalan eli taivaan valtakunnaksi*. Ja on siis hyvin tärkeätä ymmärtää, ettei sanalla »taivaan» tarkoitettu sanaa tämän valtakunnan *paikaksi* taivasta, vaan ainoastaan että se oli taivaan eli jumalan hallitsema valtakunta, niinkuin sitä evankelioissa »jumalan valtakunnaksi» yhtä usein nimitetäänkin.

Jos taas kysytään, missä suhteessa Johanneksen ilmoitus tästä jumalan valtakunnasta oli erilainen kuin muiden profeettain, niin täytyy huomata että erilaisuudet ovat hyvin suuria ja tärkeitä. Jopa niinkin, että Johanneksen koko merkitys tuntuu olevan siinä, että hän opetti jotakin erikoista jumalan tulosta maan päälle kuin muut profeetat.

Muut olivat nimittäin ennustaneet jumalan astuvan maan päälle jossain *tulevaisuudessa*, mutta Johannes sanoi, että jumalan valtakunta on jo tullut ja että tarvittiin vaan vielä voimain ponnistus *ihmisten* puolelta, tarvittiin, että he *muuttaisivat mielensä*. Taivaan valtakunta on tässä, ihan tässä, — ihmisten täytyy vaan itsien ottaa askel tullakseen siihen. Sanoissa »tehkää parannus, sillä taivaan valtakunta on lähestynyt,» on siis Johanneksen saarnan koko erikoinen sisällitys lausuttu, kun ymmärtää, että hän tarkoitti taivaan valtakunnalla jumalan tulemistä maan päälle ihmisten hallitsijaksi, eikä siis suinkaan yksityisten ih-

misten haudantakaista elämää, josta juutalaisille ei ollut muutenkaan mitään käsitystä.

Johannes asui Judean korvessa, Jordanilla. Hän eli uskonsa mukaisesti, ei ylentänyt itseänsä kenenkään muun rinnalla, tyytyi vähimpään mahdolliseen ¹⁾ ja piti korkeana ainoastaan oman sydämensä totuutta ²⁾. Ruvettuaan saarnaamaan jumalan valtakunnan tulosta maahan, hän nyt vaati kaikilta ihmisiltä uskon muutosta ja vapautumista elämän valheesta ³⁾. Hän sanoi: ääni huutaa teille, että valmistaisitte epätasaisella maalla tietä jumalalle, suoristaisitte hänen polkunsa, niin että kaikki olisi tasaista eikä olisi alempaa eikä ylempää; silloin on jumala astuva ihmisten keskuuteen ja kaikki yksityiset ovat näkevät pelastuksensa ⁴⁾. Ja niitä ihmisiä, jotka tulivat häntä kuulemaan, jotka ymmärsivät hänen aatteensa ja oman erehdyksensä elämässä, hän pesi Jordanin vedellä tämän mielenmuutoksen eli uuteen valtakuntaan astumisen merkiksi.

Johanneksen saarna herätti suurta huomiota kansassa. Hänen luoksensa tulvasi väkeä Jerusalemita, Jordanin varsilta ja koko maasta ⁵⁾.

Näemme Mateuksen, Luukaan ja Johanneksen evankeliumien kertomuksista, että sinne tuli väkeä monenlaista; paitsi semmoisia, jotka olivat käsittäneet

¹⁾ Mat. 3: 4. ²⁾ Joh. 3: 30. ³⁾ Mat. 3: 2, 8. ⁴⁾ Luuk. 3: 4—6. Ajatus vaatii, että kaksoispiste on pantava „korvessa“ sanan edelle eikä jälkeen, sillä kaiken aikaa on tässä puhe siitä, että Herra, ennenkuin tulee, tahtoo suoristamaan ja tasoittamaan maan epätasaisuudet. Huutavan ääni on: korvessa valmistakaa Herran tietä ja tehkää hänen polkunsa oikeaksi. „Kaikki laaksot pitää täytettämän, ja kaikki vuoret ja mäet alettaman, väärät pitää ojettaman, ja koliat tasaiseksi tieksi tehtämän“, sanotaan Luukaalla. Tämä on luonnollisesti vertaus ihmismaailmaan, jossa tasoitus on tapahtuva ennenkuin Herra tulee. ⁵⁾ Mat. 3: 5, 6. Mark. 1: 5.

asian sisällisen mielenmuutoksen kannalta ja tulivat hakemaan vapautusta erehdyksistään, myöskin semmoisia, joita oli fariseusten puolelta Jerusalemissa lähetetty urkkimaan ja tiedustelemaan, oliko todella kysymys odotetun Kristuksen, Israelin vapauttajan tulemisesta ¹⁾. Mateuksen tekstistä näyttää että joukko yläluokkiin kuuluvista ihmisistä olivat lähestyneet häntä salaa, koska ei heidän tietysti sopinut julkisesti kuunnella kamelin nahkoihin puetun ja nuoralla vyötetyn «villitsijän» puheita ²⁾. Näemme Luukaan tekstistä, etteivät ihmiset oikeen ymmärtäneet tämän valtakunnan laatua eivätkä osanneet kuunnella sen näkymättömän hallitsijan ääntä. Kun Johannes opetti että jumala tulee maailmaan sittenkuin kaikki arvonerotukset ja mutkat ovat ihmisten välillä poistettut, kaikki ylemmyydet ja alemmuudet tasoitetut, kysyivät ihmiset häneltä, mitä heidän oli tekeminen, että tällainen «epätasaisen maan tasoitus» syntyisi. — Johannes vastasi: kellä on kaksi vaatetusta, antakoon sille, jolla ei yhtään ole, kellä on leipää antakoon sille, jolla ei leipää ole. Samallaisen kysymyksen tekivät myöskin veronkiskajat, jotka olivat tässä halveksitussa virassa tietysti vaan senvuoksi, että heidän oli siinä mahdollisuus rikastua toisten kustannuksella. Johannes vastasi heille: «älkää keltään kiristääkö enempi kuin mitä on säädetty», se on: älkää pyrkikö rikastumaan. Niinikään sotilaille, joiden ainoa varsinainen tulolähde oli ryöstö ja sotasaalis, vastasi Johannes: «älkää ketään ryöstääkö älkääkään kelleen vääryyttä tehkö, vaan tyytykää pesti-

1) Joh. 1: 19 – 25. 2) Mat. 3: 7.

palkkaanne ¹⁾. Mutta paitsi näitä tuli, kuten mainittu, Johanneksen luo rikkaita ja mahtavia juutalaisten opettajia. Heille sanoi Johannes, heidät tunnettuansa: «osaittepa tekin tänne, siis tunnette ettette elä jumalan tahdon mukaisesti: Älkää luulko, että teidän suuri sukuperänne oikeuttaa teitä taivaan valtakuntaan; vaan näyttäkää elämässänne että olette muuttaneet mielenne ja uskonne ²⁾, sillä niinkuin puu, jonka juureen on kirves pantu, ei kelpaa muuhun kuin pois hakattavaksi, niin on rikkaudet, vallat, synnynnäiset ylemmyydet menneitä: tästä lähin ei ole mikään tarpeellista muu kuin se, mikä tarkoittaa lähestyneen taivaanvaltakunnan perustamista ihmisten keskuudessa ³⁾. Minä tosin pesen teitä vedellä, mutta tästä minun ulkonaisesta puhdistuksestani riippumatta täytyy teidän sydämiinne tulla se henki, joka on lähestyneen valtakunnan näkymätön hallitsija ja jonka rinnalla minä en ole mitään. Henki on puhdistava ihmisen niinkuin tuli, — niinkuin isäntä, joka lapio kädessä perkaa rihtänsä, erottaa kokoon kelpaavan viljan ja polttaa tarpeettomina ruumenet» ⁴⁾.

¹⁾ Luuk. 3: 10–14. ²⁾ Mat. 3: 7–9; vrt. Luuk. 3: 7, 8, jossa Johanneksen sanat ovat osotetut yleensä juutalaisille eikä yksistään fariseuksille ja sadduseuksille. ³⁾ Mat. 3: 10. Luuk. 3: 9. ⁴⁾ Johanneksen viime mainitut sanat ovat Mateuksella kerrotut näin: „Minä tosin kastan teitä vedellä: mutta se joka minun jälkeeni tulee, on väkevämpi minua, jonka kenkiä en minä ole keltainen kantamaan, hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella. Jonka viskin on hänen kädesssä, ja hän perkaa riihensä, ja kokoo

Tätä Johanneksen saarnaa jumalan valtakunnasta tuli nyt Jeesuskin kuuntelemaan ¹⁾, — se sama rikkauten, vallan ja sukuperän puolesta kokonaan merkityksetön Jeesus, jota erityiset olosuhteet olivat, kuten mainittu, jo lapsuudesta saakka johtaneet siihen ajatukseen, että ihminen on riippumaton ulkonaisten suhteiden siteistä ja maailman tuomiosta ja että hän voi tunnustaa välittömästi jumalan hengen oman menettelynsä määrääjäksi.

Johanneksen puheet jumalan hengen tulosta maan päälle ihmisten välittömäksi hallitsijaksi ja ihmiselämän täydellisestä muuttumisesta, olivat siis Jeesukselle kuin siemeniä valmiiseen maahan.

Nähtävästi hän nyt koko sydämmestään hyväksyi Johanneksen saarnan ja uskoi hänen aatteeseensa, koska halusi tulla vedellä pestyksi astuakseen Johanneksen julistamaan valtakuntaan.

Rikkailta ja mahtavilta kansan opettajilta oli Johannes kieltänyt vedellä pesunsa, koska he eivät olleet valmiit muuttamaan elämäänsä, mutta merkityksettömälle Jeesukselle, joka ei voinut pitää isänään muuta kuin jotakin näkymätöntä henkeä, hän sanoi, ettet sinä

nisunsa aittaansa, mutta ruumenet polttaa sammumattomalla tulella.“ Nämät sanat, verrattuina Joh. 1: 15, 29—31 värssyihin, näyttävät, lukiessa niitä ensi kertaa, tarkoittavan vaan Jeesuksen henkilöä, jolle siis jo Johanneskin antaisi juuri sen salaperäisen luonteen, mikä hänelle uskontunnustuksessamme omistetaan. Sentähden ovat nämät sanat, näin alussa, hyvin hämmäntäviä, puhumatta niiden ulkonaisesta sekavuudesta, ja vasta päästyä perille Jeesuksen elämänopista voi ymmärtää niiden sisällyksen. Tietysti että Jeesus voisi „puhdistaa hengellä“, hänen täytyy jotakin opettaa, niin että ihmisiin tuleva henki voi olla vaan hänen oppinsa sisällys.

¹⁾ Mat. 3: 13. Mark. 1: 9.

tarvitse tulla vedellä pestyksi, sillä sinä ajattelet niinkuin se, joka jo on muuttanut mielensä, sinä voit siis yhtähyvin pestä minua ¹⁾. (Huomattava on tässä kohden Johanneksen evankeliumin ilmoitus, että Johannes kastaja ei ollenkaan tuntenut Jeesusta ennenkuin tämä tuli hänen luoksensa ²⁾. Täytyy siis otaksua, että Johannes sanoi näin hänelle, koska oli tässä samassa tilaisuudessa oppinut häntä tuntemaan.) Jeesus vastasi nyt hänelle tahtovansa tulla pestyksi vedellä, koska hänellä oli, jumalan valtakunnan kynnyksellä, tarve puhdistua yhdellä tavalla kuin kaikki muutkin, jotka tunsivat erehdyksensä. Ja silloin Johannes pesikin hänet vedellä ³⁾).

Tämän jälkeen sanotaan Markuksen evankeliumissa näin: «Ja kohta kuin hän astui vedestä ylös, näki hän taivaat aukenevan, ja Hengen tulevan alas hänen päällensä niinkuin kyyhkyisen. Ja ääni tuli taivaasta: sinä olet se minun rakas poikani, johon minä mielistyin» ⁴⁾ — Vastaavassa kohden Mateuksen evankeliumia sanotaan: »Koska Jeesus kastettu oli, astui hän kohta ylös vedestä: ja katso, taivaat aukenivat hänelle, ja hän näki Jumalan hengen tulevan alas, niinkuin kyyhkyisen ja tulevan hänen päällensä. Ja katso, ääni taivaasta sanoi: tämä on se minun rakas poikani, johon minä mielistyin.» ⁵⁾ Markus ja Mateus olivat Jeesuksen seuralaisia. Luukas, Paavalin oppilas, joka, kuten tnnnettu, ei ollut Jeesuksen seuralainen ja kirjoitti evankeliuminsa kuulemisiensa mukaan, sanoo vastaavassa kohden: »Ja pyhä henki tuli alas

¹⁾ Mat. 3: 13–15. Mateuksen esityksessä on nimenomaan fariseusten ja Jeesuksen tulo Jordanille asetettu vastakkain. ²⁾ Joh. 1: 31 (ja 33). ³⁾ Mat. 3: 15. ⁴⁾ Mark. 1: 10, 11. ⁵⁾ Mat. 3: 16, 17.

ruumiillisella muodolla hänen päällensä niinkuin kyyhkynen, ja ääni tuli taivaasta, joka sanoi: sinä olet se minun rakas poikani, sinuun minä mielistyin.» ¹⁾ — Johanneksen evankeliumissa on taas annettu se käsitys, että kyyhkynen näki vaan Johannes kastaja ja äänestä ei puhuta mitään. Siinä näet kerrotaan, että Jeesus tuli jälestäpäin, eli siis oltuaan korvessa, uudestaan Jordanille. Silloin Johannes sanoi hänestä: »Minä näin hengen taivaasta tulevan alas niinkuin kyyhkynen ja seisahtuvan hänen päällensä. Ja en minä häntä tuntenut; mutta joka minun lähetti vedellä kastamaan, se sanoi minulle: jonka päälle sinä näet hengen tulevan alas ja seisahtuvan hänen päällensä, hän on se, joka kastaa pyhällä hengellä.» ²⁾

Tämän mukaan näyttäisi pääpaino olevan siinä, että *Johannes* näki kyyhkynen omin silmin ja ilmoitti tämän näkönsä kansalle todistukseksi.

Jos näissä Mateuksen, Markuksen, Luukaan ja Johanneksen evankeliumien kertomuksissa siis on varmasti kysymys ulkonaisesta ihmetapauksesta, jonka pitäisi todistaa meille Jeesuksen olleen jumalan lähettilään, niin ei niissä ole mitään merkitystä meihin nähden. Meitä silminnähtävästi vaaditaan uskomaan, että tällainen ihme todellakin on tapahtunut ja pitämään sitten tätä tapausta todistuksena siihen, että Jeesus oli juuri se Mesias eli Kristus, josta vanhassa testamentissa puhutaan. Juutalaisten kansallista turhamielisyyttä voisi tällainen todistus kenties olla omansa tyydyttämään, mutta meille, jotka haemme Jeesuksen elämänoppia, on tällainen ihme sekä mer-

¹⁾ Luuk. 3: 21, 22.

²⁾ Joh. 1: 32, 33.

kityksetön että vastenmielinen; eikä ainoastaan siitä syystä, että tiedämme sen epätodeksi, vaan myöskin siitä syystä, että se ulkopuolisena, kummastuttavana tapauksena saattaa meidät kokonaan kadottamaan käsistämme sen yleisinhimillisen, sisällisen ymmärryksen langan, jonka jäljille juuri olimme pääsemässä, kun seurasimme Jeesuksen tuloa kuuntelemaan Johanneksen oppia jumalan valtakunnasta maan päällä.

Kuitenkin, tässä kertomuksessa on jotakin, joka pidättää hylkäämästä sitä kokonaan. Siinä on jotakin, joka sanoo ettei se voi olla alusta loppuun keksitty, vaan voi olla ainoastaan väärinkäytetty. Kun evankeliumeissa juuri ikään on päästy kertomasta miten jumala muka synnytti Jeesuksen neitseestä oman henkensä avulla ja siten todistettu Jeesuksen yliluonnollinen syntyminen jumalasta, niin näyttää vähän oudolta, miksi olisi enää ollut tarpeen uusi legenda, jonka mukaan jumala nyt taaskin lähettää henkensä jumalalle. Maria-legenda on selvästi saanut alkunsa totuuden peittämisen tarkoituksessa; olisiko ehkä tämän toisenkin kertomuksen pohjana joku tosi-asia, jota olisi tahdottu peittää tai esittää harhaan vievässä hengessä?

Jos tässä tarkoituksessa lähemmin tarkastelemme mitä evankeelioissa on sanottu, mitä ei, niin pistää ensimäiseksi silmiimme se omituinen seikka, että Mateuksen ja Markuksen esityksissä ei sanota kenenkään muun kuin vaan Jeesuksen nähneen hengen tulevan alas tai kuulleen ääntä taivaasta. Sanotaan nimenomaan: »ja kohta kun hän astui vedestä ylös, näki *hän* taivaat aukenevan ja hengen tulevan alas hänen päällensä niinkuin kyyhkyisen, ja ääni tuli taivaasta: sinä olet minun rakas poikani, johon minä mielistyin.» Mutta miksi Mateuksen ja Markuksen esityksessä on

sanottu, että *hän* näki kyyhkysen ja kuuli äänen, eikä ole puhuttu mitään siitä, että kansa olisi nähnyt kyyhkystä tai kuullut ääntä, jos tämän tapauksen merkitys kerran pitäisi olla se, että jumala tahtoi todistaa kansalle Jeesuksen olevan mesiaan? Pääasiaahan olisi silloin siinä, että *kansa* näki ja kuuli eikä siinä että Jesus näki ja kuuli. Silminnähtävästi siis Mateuksen ja Markuksen evankeliumien kirjoittajat eivät vielä tarkoitakaan kertomuksellaan esittää Jehovan merkkiä Israelin kansalle, vaan puhuvat vaan Jeesuksen omasta näystä ja kuulosta. Ja jos niin on, niin eivät he eikä kukaan muu ole voineet saada tietoa asiasta muulla tavalla, kuin että Jeesus itse on kertonut, mitä hän tunsisi sisällisesti Johanneksen luona ollessaan. Ja mitä on Jeesus itse voinut kertoa? Ei tietysti mitään näkyväisistä kyyhkysistä ja korvin kuultavista äänistä, sillä silloinhan olisivat taaskin muut nähneet ja kuulleet samaa, vaan tietysti hän on kertonut ainoastaan siitä, mitä tapahtui hänelle itselleen sisällisesti eli hengessä. Hän on voinut kertoa vaan näin: Ymmärrettyäni Johanneksen opetuksen, että jumala lähettäisi oman henkensä ihmisten sydämiin ja perustaisi valtakuntansa heidän keskuudessaan ja tulisi heidän ainoaksi välittömäksi hallitsijaksensa, jos he muuttaisivat mielensä ja tasoittaisivat keskuudessaan hänelle tien, minä astuin veteen peseytyäkseni mielenmuutoksen ja tasoittumisen merkiksi. Enkä minä tarvinnutkaan muuta kuin täten pestä itseni puhtaaksi väärästä elämänkäsityksestä, kuin näin taivaan aukenevan, ja uusi elämänsana (jumalan henki), asettui minuun itsestään aivan kuin olisi ollut lähetetty (kyyhkynen), ja minä sain omassa sydämissäni kokea (ääni taivaasta), mitä ennen olin vaan ajatellut, — että uudessa valtakun-

nassa ihmisen suhde jumalaan todella on yhtä kuin pojan suhde isään (sinä olet minun rakas poikani).

Tässä olisi siis kysymys vaan Jeesuksen omasta heräämisestä, — kokonaan henkisestä tapauksesta hänen omassa sisällisessä elämässään, johon me siis juuri tästä paikasta saisimmekin ensimmäisen avaimen. Sen sijaan, että nyt jättäisimme pois koko paikan, jos se nimittäin olisi pitänyt käsittää muiden kertomuksena siitä mitä he muka näkivät ja kuulivat, muuttuu tämä paikka päinvastoin kaikkein tärkeimmäksi, kun sen käsitämme Jeesuksen omana tilintekona siitä, miten hänessä syntyi ensimmäinen elävä suhde jumalaan. Sille, joka hakee hänen elämänymmärrystänsä, ei voi mikään olla tärkeämpää.

Ja tämä hänen oma kertomuksensa, kuten nyt selvästi näemme, ei pääty yllämainittuun lyhyeen, vertauksen tapaiseen kuvaukseen, vaan sen perästä seuraa välittömästi suorana jatkona kertomus hänen kokeimuksistaan korvessa, johon hänet sekä Mateuksen, Markuksen että Luukaan mukaan viepi juuri tuo sama häneen tullut sisällinen henki ¹⁾. Koska ei yksikään hänen vastaisista opetuslapsistaan vielä silloin ollut hänen ympärillensä eikä kukaan vieras ihminen voinut seurata häntä korpeen, täytyy siis tämänkin jatkon olla Jeesuksen omaa kertomusta omasta itsestään.

Tavallisesti ajatellaan noita kahta kertomusta, — Jeesuksen oloa Johanneksen luona ja sitten korvessa, — niinkuin kahta toisistaan erillään olevaa

¹⁾ Mat. 4: 1. „Silloin vietiin Jeesus hengeltä korpeen“ j. n. e. Mark. 1: 12. „Ja henki ajoi hänen kohta korpeen . . .“. Luuk. 4: 1. „Niin Jeesus täynnänsä pyhää henkeä palasi Jordanista, ja vietiin hengeltä korpeen.“

asiaa, jopa niinkin että esimerkiksi Mateuksen evankeliumin tekstin järjestäjät ovat erottaneet ne eri luvun merkillä. Ja jos ne käsitetään tavallisella totutulla tavalla, niin ei niiden välillä todella löydäkään mitään yhteyttä, edellisessä kun pitäisi olla kerrottu jonkinlaisesta tunnustähdestä eli taivaan todistuksesta, että Jeesus muka oli jumala toisessa personassa, ja jälkimmäisessä taas kerrottu kuinka perkele viettelee tätä jumalaa. Sitävastoin jos käsitämme molemmat kertomukset Jeesuksen omaksi selitykseksi siitä, kuinka hänessä tapahtui herääminen siihen elämänkäsitukseen, jota hän sittemmin julisti, niin liittyvät ne eroittamattomasti yhdeksi kertomukseksi tästä samasta heräämisestä: ensin käy hänelle elävästi selväksi, että hän, ihminen, on ruumiillisesta kuolemasta riippumaton jumalan poika, — sitten hän lähtee korven yksinäisyyteen päästäkseen ymmärtämään mitä hänen on semmoisena tässä elämässä tekeminen.

Tämä kertomuksen jatko Mateuksen, Markuksen ja Luukaan yhdistetyn tekstin mukaan on näin kuuluva:

»Ja henki ajoi hänen kohta korpeen. Ja hän oli siellä korvessa neljäkymmentä päivää, ja kiusattiin perkeleeltä, ja oli petoin seassa ja enkelit palvelivat häntä.¹⁾ Eikä syönyt mitään niinä päivinä, mutta koska ne kuluneet olivat, sitten hän isosi.²⁾ Ja kiusaaja tuli hänen tykönsä ja sanoi: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sano, että nämät kivet leiviksi tulevat. Mutta hän vastasi ja sanoi: kirjoitettu on, ei ihminen elä ainoastaan leivästä, mutta jokaisesta sanasta, kuin Jumalan suusta lähtee. Silloin otti perkele hänen kanssansa pyhään kaupunkiin, ja asetti hänen templin

¹⁾ Mark. 1: 12, 13. ²⁾ Luuk. 4: 2.

harjalle, ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin laske sinus alespäin, sillä kirjoitettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta, ja he käsissä kantavat sinun, ettes joskus jalkaas kiveen loukkaa. Niin Jeesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu, ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalatas.¹⁾ Ja perkele vei hänen korkealle vuorelle, ja osoitti hänelle kaikki maan piirin valtakunnat, silmänräpäyksellä, ja perkele sanoi hänelle: kaiken tämän vallan, ja heidän kunniansa minä annan sinulle: sillä minun haltuuni ovat ne annetut, ja minä annan ne kenelle minä tahdon. Jos sinä siis kumarrat ja rukoilet minua, ne kaikki pitää sinun omas oleman.²⁾ Niin sanoi Jeesus hänelle: mene pois, saatana; sillä kirjoitettu on, Herraa sinun Jumalatas pitää sinun kumartaman, ja häntä ainoata palveleman.»³⁾

Pysyäkseen horjumatta siinä ainoassa mahdollisessa käsityksessä, että tässä voi olla kysymys vaan Jeesuksen sisällisistä hengen liikkeistä, täytyy ymmärtääkseen tämän jatkon merkityksen varjella itseään tavallisista selityksistä, joiden mukaan nyt paha henki vuorostaan tulee Jeesuksen luo ulkonaisesti näkyvässä muodossa. Jos Mateuksella, Markuksella ja Luukaalla olisi todella sanottu, että tämä kiusaaja ilmestyi hänelle näkyväisessä muodossa, niin pitäisi tietysti taaskin selittää se kirjoittajan väärinkäsitykseksi. Mutta nyt ei ole heillä sanallakaan viitattu siihen, mimmainen muoto oli pahalla hengellä, miten hän liikkui, kuinka hän tuli, ja kuinka läksi. Hänestä mainitaan ainoastaan sen verran kuin tarvitaan Jeesuksen omien ajatusten ilmaisemiseksi. Ja pitääpä olla kokonaan

1) Mat. 4: 3—7. 2) Luuk. 4: 5—7. 3) Mat. 4: 10.

kuollut kuvittelemisen ja tajuamisen kyky sillä jumaluusopilla, joka tässä kohden jääpi ihmettelemään ulkonaista paholaista, ja antaa siten kaikkein syvimpien henkisten asiain mennä ohitsensa, joista itämaalainen kertomatapa värillisellä ja puhuvalla kuvauksella tahtoo antaa vihiä.

Onhan paholaisesta monasti muuallakin evankeliumeissa puhe ilman että tarkoitetaan mitään erikoista saati sitten *näkyvää* olentoa.

Niinpä Jeesus puhui kerran menevänsä Jerusalemiin, jossa varma kuolema häntä odotti. Pietari koetti saada häntä luopumaan tästä aikeesta. Jeesus vastasi: mene pois minun tyköäni saatana, sinä pahennat minua, sillä sinä puhut siitä, mikä on ihmisten, etkä ymmärrä sitä mikä on jumalan.¹⁾ Tässä ei ollut suinkaan mikään näkyvä pahahenki Jeesuksen edessä. Ei Jeesus sano Pietaria saatanaksi, vaan sitä ajatusta, jonka Pietari herätti hänessä, että hänen nimittäin pitäisi suojella omaa personaansa vainoojilta ja jättää jumalan asia. Hän sanoo, niinkuin sanoo, ainoastaan siksi, että hänen on siten mukavin ilmaista, mitä hän tarkoittaa.

Aivan samalla tavalla saatana esiintyy korvesakin Jeesuksen omana ajatuksena, epäilyksenä; ja ulkonaisesta paholaisesta siis on puhe vaan kertomuksen helpoittamiseksi, sillä muutenhan olisi pitänyt panna Jeesus puhumaan itsensä kanssa ja olisi ollut vaikea ilmaista mitkä ajatukset ovat tarkoitettut vastakkaisiksi toisilleen. Saatanan suuhun pannut sanat ilmaisevat »lihan» ääntä Jeesuksessa, »sitä mikä on ihmisten», vastakohtana sille totuuden hengelle, »joka

¹⁾ Mat. 16: 21–23.

on jumalan» ja joka oli hänessä heräämisensä jälkeen.

Tässä on siis saatanalla, perkeleellä eli kiusaajalla tarkoitettu ihan tavallista, jokaiselle ihmiselle tuttua henkistä asiaa.

Näin ollen näyttää siis siltä, että Jeesuksella korven yksinäisyydessä on ollut taistelu ajatuksia tai epäilyksiä vastaan, jotka pyrkivät kumoamaan hänen äsken saamaansa uutta elämänyymmärrystä.

Jos käsitämme koko tämän kertomuksen niin, että Jeesuksessa tapahtuu se sama mielenmuutos ja uudestisyntyminen eli syntyminen jumalasta, jota hän sittemmin niin monessa kohdin opettaa ihmisille taivaan valtakuntaan tulemisen ehtona,¹⁾ niin mitä silloin ovat nämä epäilykset ja tämä »saatana», joka seuraa hänen uudestisyntymistensä ja on ikäänkuin sen ytimessä? Eikö hän ole sittemmin, ruvettuansa opettamaan ihmisiä, puhunut näistä kiusauksista mitään?

Kaikki tämä löytyy todella suorana opetuksena evankeliumeissa. Niinkuin siellä löytyy opetuksia siitä, mitä uudestisyntyminen ja taivaanvaltakuntaan tuleminen on, niin siellä myöskin löytyy nimenomaisia opetuksia niistä kiusauksista, jotka uudestisyntymystä välttämättä seuraavat.

Ovatko nämät kiusaukset samoja kuin ne, joita Jeesus itse koki korvessa?

Eräässä tunnetussa vertauksessa on Jeesus nimenomaan puhunut, kuinka ihmiset, kuultuaan opin eli »sanan» taivaanvaltakunnasta, heräävät, mutta sitten

1) Tärkein kohta hänen opetuksistaan uudestisyntymisestä on keskustelu Nikodeemuksen kanssa, joka löytyy esitettynä Johanneksen evankeliumissa, 3 luvun 1—21 värssyissä.

usein joutuvat kiusausten voittamiksi. — Taivaan valtakunnan oppi, sanoo hän tässä vertauksessa, on niin kuin kylvetty jyvä, joka voi pudota ojaan ja kivikkoon ja orjantappuroihin, mutta myöskin hyvään maahan. Sattuu niin, sanoo hän, että joku kuulee opin taivaan valtakunnasta, mutta ymmärtää sen vaillinaisesti ja silloin tulee *paholainen* ja tempaa pois sen, mikä hänen sydämeensä kylvettiin; toinen taas, kuultuaan saman opin, ottaa sen ilolla vastaan, mutta ei ole hänessä juurta ja ensimmäiset *kärsimykset* eli *vainot*, joita uusi oppi tuottaa, pahentavat hänen; kolmannet taas kyllä ymmärtävät opin, mutta tämän elämän puuhut ja *rikkauten petos*, tukahduttavat sen ja tekevät hedelmättömäksi; mutta hyväänkin maahan sattuu jyvä ja silloin nousee hedelmä, milloin satakertainen, milloin kuudenkymmenen, milloin kolmenkymmenen kertainen.» ¹⁾ Tässä näemme kolmenlaisen kiusauksen: 1) »tulee paholainen ja tempaa pois kylvetyn siemenen», s. o. muiden ihmisten kautta tai omissa ajatuksissa herää epäilyt tätä oppia vastaan; 2) uuden opin seu-

¹⁾ Mat. 13: 3—9 ja 19.—23. Sanasta sanaan on suomalainen ev. teksti seuraava: Koska joku kuulee valtakunnan sanan, ja ei ymmärrä, niin tulee pahuus (ruotsiksi „den onde“ eli paholainen) ja tempaa pois sen, kuin hänen sydämeensä kylvettiin: tämä on se, joka tien oheen oli kylvetty. Mutta kivistöön kylvetty on se, joka kuulee sanan, ja kohta ilolla sen vastaan ottaa. Mutta ei ole hänellä juurta itsessään, vaan ajan pysyy: koska siis vaiva eli vaino tulee sanan tähden, niin hän kohta pahenee. Mutta orjantappurain sekaan kylvetty on se, joka sanan kuulee: ja tämän maailman suru ja rikkauten petos tukahuttaa sanan ja hän tulee hedelmättömäksi. Mutta hyvään maahan kylvetty on se, joka kuulee sanan ja ymmärtää: joka tosin tuottaa hedelmän ja tekee, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen, muutama kolmenkymmenen kertaisen.

raamisesta syntyvien vaarojen ja vainon pelko; 3) »rikkauden petos». Nämät kiusaukset siis seuraavat heräämistä uuteen elämänymmärrykseen.

Mikä olisi tavallisissa oloissa se vastaväite, se »paholainen», joka pyrkisi kumoamaan uutta elämänymmärrystä, eli tahtoisii »temmata pois sen, mikä sydämmeen kylvetty oli.» Ajatelkaamme tavallista meidän aikamme ihmistä, joka valtakunnan sanan kuultuaan heräisi semmoiseen elämänymmärrykseen, että hän on elämän huolista riippumaton, kaikista siteistä vapaa hengen lapsi, jonka asia on elää maan päällä jumalan välittömän tahdon täyttämiseksi. Jollei hän omassa sydämmessään tuntisi mitään vastaväitteitä tätä uutta, niin peräti mullistavaa, kaikki entiset käsitykset ylösalasin kääntävää elämänymmärrystä vastaan, niin kiirehtisivät muut ihmiset, hänen lähimmät ystävänsä, vanhempansa, veljensä, kaikki, jotka häntä persoonallisesti rakastavat, väittämään häntä vastaan. Nähdessä, että hän on valmis jättämään omaisuutensa ja tulevaisuutensa ja kaiken sen mitä he olivat hänestä toivoneet, ja että hän tekee näin jonkin uuden *ymmärryksensä* perustuksella, koettavat hekin ymmärryksen eli logiikan syillä, kumota hänet. Heidän lähin väitteensä on tällainen: »sinä sanot, että olet vapaa kaikista elämisen huolista, mutta etpäs voi olla syömättä, ja siis sinun täytyy elää niinkuin meidän muidenkin: säästää, varata itsellesi omaisuutta ja ajatella tulevaisuutta; meillä on oikea elämänymmärrys, mutta sinun on tyhjä haave.» ¹⁾ — Toinen vasta-

¹⁾ Se onkin tavallisinta, että lähimmäiset ystävät ja omaiset, kaikessa hyvintahitoisuudessaan, näin esiintyvät paholaisen osassa. „Ihmisen vihamiehet ovat hänen perheensä“, sanoo Jeesus. (Mat. 10: 36).

väite joka niinikään voi herätä sekä ihmisten kautta että omissa ajatuksissa, on tällainen: »sinä sanot, että jumala pitää huolen sinusta ja ettet sinä siis tarvitse pelätä mitään etkä suojella itseäsi vaaroilta, mutta etpä mene katolta alas putoamaan; jos sieltä putoat niin menetät henkesi, ja siis sinä elät siksi että suojelet itseäsi, etkä siksi että olisit jumalan välitön lapsi.» Ja vihdoin kolmanneksi: »heitä siis haaveesi; katso elämää ympärilläsi, se tarjoo kylläkin iloa ja nautintoa, katso sen kulttuuria, katso sen edistystä, katso sen rikkauksia! ne ovat jokaiselle tarjona ja kaiken sen voit sinäkin saavuttaa, jos pysyt vaan entisessä, taatussa elämänymmäryksessä.»

Nämät ovat juuri ne kolme kiusausta, joista Jeesus varoittaa äskeisessä vertauksessa.

Ja mitä näemme? — Samat kiusaukset ne olivat, jotka heräsivät Jeesuksessa itsessään, kun hän korven yksinäisyydessä mietti äsken omistamaansa elämänymmärrystä, että ihminen on jumalan poika. Paholainen sanoi hänelle ensiksi: »jos sinä olet jumalan poika, niin sano, että nämät kivet leiviksi tulevat.» Toiseksi hän vei Jeesuksen tornin huipulle ja sanoi: »jos sinä olet jumalan poika niin heittäydy alas, ja enkelit varjelevat sinua loukkaantumasta.» Ja kolmanneksi hän näytti Jeesukselle kaikki maailman valtakunnat ja niiden kunnian ja sanoi: »nämät kaikki minä annan sinulle, jos sinä palvelet minua.»

Kirkolliset evankeliumin tekstin selittäjät ovat, kuten sanottu, yksimieliset siitä, että tässä olisi puhe näkyväisestä, ulkopuolisesta paholaisesta, joka oli tullut kiusaamaan jumalaa. Sentähden he eivät tietysti voi nähdä koko tässä syvässä asiassa muuta järkeä kuin että paholainen olisi kiusannut tätä ihmis-jumalaa

tekemään ihmeitä, ja että Jeesus, vaikka hän jumalana tietysti olisi *voinut* muuttaa kivet leiväksi ja myöskin kävellä ilmassa, ainoastaan jonkinlaisesta nöyryydestä ei tahtonut tässä tilaisuudessa ihmeitä tehdä. Tämöisen kiusauksen tarkoitus olisi kuitenkin merkitykseton ja sen saisi jo siitäkin syystä jättää pois evankeliumista. Mutta kun asettuu sille ajatuksen kannalle, että tässä on kysymys Jeesuksen omista ajatuksista, niin täytyy tietysti ihan toisella tavalla käsitellä nuo paholaisen suuhun pannut lauseet, nimittäin juuri hänen omina epäilyksinään eli vastaväitteinä sitä uutta elämänymmärrystä vastaan, että ihminen olisi jumalan poika. Paholainen tahtoo tämän mukaan sanoa, ensiksi: sinä et ole jumalan poika, koska et voi muuttaa kiveä leiväksi». Ja toiseksi: »sinä et ole jumalan poika, koskeivät enkelit varjelsi sinua loukkaantumasta, jos heittäytyisit alas tornista.» Että tämä on ajatus, näkyy vihdoin ihan selvästi myöskin Jeesuksen vastauksista näihin väitteisiin. Hän ei vastatessaan selitä ollenkaan, mistä syystä hän ei muka tahdo ihmettä tehdä. Hän vastaa, millä tavalla hän, vaikka hänen onkin nälkä, vaikka hän ei voi tehdä leipää kivistä ja vaikka hänen täytyy varjella itseänsä putoamasta, kuitenkin on jumalan poika.

Niinkuin tämä kaikki voikin olla käsittämätöntä sille, jonka korviin ei ole koskaan tullut, että jokin toinen elämänymmärrys olisi ihmiselle mahdollinen kuin se, missä hän on aina tottunut elämään, — niin käsitettävää ja kallista se on niille, jotka ovat kuulleet ja ymmärtäneet valtakunnan opin mutta ovat vaan sekaantuneet vastaväitteiden ja kiusausten verkkoon. Heidän täytyy nähdä, että nämä vastaväitteet olivat samat Jeesuksen omassa sydämmessä. Ja sentähden,

kun tämän elämänymmärryksen perustaja kertoo, miten hän omassa sydämessään vapautui niistä vasta-vahteista, jotka eksyttävät niin monta ihmistä pois tästä elämänymmärryksestä, ovat hänen sanansa heille kuin lapselle äidin rinta.

Mitkä ovat siis Jeesuksen vastaukset näihin väitteisin uutta elämänsanaa vastaan?

1.

Johannes kastaja opetti, että jos ihmiset vaan muuttaisivat uskonsa eli vanhan elämänymmärryksensä, se on: sen sijaan kuin tähän asti olivat palvelleet kukin itseään, nyt alkaisivat vapaaehtoisesti palvella toisiansa, niin jumala itse astuisi heidän sydämiinsä näkymättömäksi hallitsijaksi heidän keskuuteensa, ja jokainen yksityinen saisi nähdä pelastuksensa, koska tällä taivaan valtakunnalla ei ole rajoja ajassa eikä paikassa, vaan se on ijankaikkinen. Kuultuaan ja ymmärrettyään taivaanvaltakunnan sanan Jeesus pesi itsensä puhtaaksi vanhasta elämänymmärryksestä ja tunsu silloin elävästi, että jumalan henki todella tuli yksityisen sydämmeen ja että jumala antoi ihmisille henkensä, niinkuin omasyntyisen lapsensa.

Täynnänsä tätä herännyttä ymmärrystä hän menee korven yksinäisyyteen. Hänessä on tarve päästä täyteen selvyYTEEN uuden uskonsa laadusta.

Jos ihmisen, kuten Johannes opetti, ei ole taivaan valtakunnassa palveleminen itseänsä, vaan ainoastaan täyttäminen jumalan tahtoa palvelemalla muita, niin

hänessä täytyy ennen kaikkea olla horjumaton usko olevansa jumalan poika myöskin siinä merkityksessä, että hänen oma elämänsä on riippuvainen vaan jumalasta eli että hän on vapaa hankkimasta leipää ja suojaa *itsellensä*. Hän siis menee korpeen eikä ota mukaansa leipää eikä aseita petoja vastaan. Hän heittäytyy kokonaan kohtalon valtoihin eikä tahdo tehdä mitään ilman uuden hallitsijansa nimenomaista käskyä. Ja miettiessään ja rukoillessaan, ennen kuin hän on saanut sitä selvyyttä, jota hän hakee, alkaa häntä vaivata nälkä. Mutta nälän ääntä ja oman itsensä varjelemisen vaistoa, mikäli ne käskevät välittömään toimintaan, hän ei tahdo tunnustaa hengen ääneksi.

Nälkä kasvaa yhä uhkaavammaksi ja Jeesuksessa herää ensimmäinen epäilevä ajatus: Jos sinun täytyy nälän pakoittamana lähteä täältä ja hankkia itsellesi syötävää, niin mihin häviää koko sinun uskosi, että olet jumalan poika! Eli, evankeliumin sanoilla: jos sinä olet jumalan poika, niin sano noille kiville, että ne muuttuvat leiviksi.

Hänen uskonsa tietysti kieltää häntä ajattele-masta, että hän voisi muuttaa kiviä leiväksi, sillä tämä usko on siinä, että hän, ihminen, joka ei voi semmoista tehdä, kuitenkin on jumalan poika. Mutta samaan aikaan hänelle myöskin on selvä, että hän luopuisi tästä uskostaan, jos lähtisi nälän pakoittamana hankkimaan itsellensä syötävää, sillä jos hän on jumalan poika, niin hänen täytyy toimia hengen välittömistä käskyistä, eikä nälän, joka on lihan käsky.

Tässä kamppauksessa juotuu hänen mieleensä kertomus Israelista, joka eli 40 vuotta erämaassa eikä kuitenkaan hukkunut. Kertomus löytyy Mooseksen viidennen kirjan 8 luvussa. Siinä sanotaan:

»Kaikki käskyt, jotka minä tänään annan teille, koettakaa täyttää, että te eläisitte ja lisääntyisitte ja saisitte haltuunne sen maan, minkä Herra on valalla luvannut isillenne. Muista koko sitä tietä, jota myöten Herra sinun Jumalasi on sinua erämaassa kuljettanut jo neljäkymmentä vuotta, saadaksensa sinut nöyrytmään ja saadaksensa tietää mitä on sinun sydämessäsi, aijotko pitää hänen käskynsä vai et. Ja hän nöyryytti sinua ja antoi sinun nähdä nälkää, ja syötti sinua mannulla, josta et sinä eikä sinun esi-isäsi olleet ennen tienneet, osoittaaksensa sinulle, *ettei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Herran suusta lähtee*. Eikä sinun vaatteesi ole kuluneet eikä jalkasi turvonneet näinä neljänäkymmenenä vuotena. — Ymmärrä siis sydämessäsi, että niinkuin ihminen opettaa omaa poikaansa niin opettaa Herra sinun Jumalasi sinua. Senpätähden kätke Herrasi sinun Jumalasi käskyt, käyden hänen teitänsä ja peläten häntä. Sillä Herra sinun Jumalasi tahtoo johdattaa sinut hyvään maahan, missä veden virrat, lähteet ja järvet lähtevät laaksoista ja vuorista.»

Ja tässä kertomuksessa on nyt lausuttu ajatus, jolla Jeesus vastaa ensimmäiseen epäilykseen uutta elämänymmärrystä vastaan:

»Ei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka jumalan suusta lähtee.»

Jeesus siis vastaa: niinkuin on kerrottu jumalan käskeneen Israelia uskomaan, että sen elämä riippuu hänen käskyjensä noudattamisesta, ja niinkuin jumala itse tarpeen tullessa syötti, juotti ja vaatetti sitä, niin minäkin nyt ymmärrän eläväni siitä, että kuulen valtakunnan sanan itsessäni, ja luotan siihen, että saan

kaikki mitä tarvitsen toteuttaakseni tätä sanaa maan päällä.

Perkeleen eli vanhan elämänymmärryksen väite on, ettei ihminen voi heittäytyä yksinomaan hengen käskettäväksi, koska hänen täytyy pitää huolta omasta aineellisesta toimeentulostaan. Tähän väitteeseen ei Jeesus vastaa kumoamalla sitä järjensyillä. Hän saa sen vaikenemaan toisella tavalla. Hän sanoo, minä luotan siihen, että saan kaikki mitä tarvitsen, kun teen mitä henkeni minulle käskee. Ja tämän *uskon* edessä vaikeavat kaikki todistelemiset.

Sittemmin opettaa Jeesus vuorisaarnassansa samaa muille ihmisille, eikä kukaan nyt voi olla huomauttamatta, että hän nimenomaan asettaa vastakkain nuo kaksi elämänymmärrystä niinkuin ne olivat hänellä itsellään vastakkain korvessa, ja että hän myöskin nimenomaan sanoo juuri uutta elämänymmärrystä uskoksi:

»Ei kukaan voi yhtäikaa noudattaa kahta elämänymmärrystä, vaan aina hylkää toisen ja toisen omistaa. Sentähden älköön ihminen missään suhteessa huolehtiko toimeentulostansa. Jos hän on saanut hengen, saa hän kyllä ruuankin, ja jos hän on saanut ruumiin saa hän kyllä vaatteetkin. Jos jumala ruokkii linnut, jotka eivät kokoo itselleen omaisuutta, ja vaatettaa kukat, jotka eivät kehrää eikä kudo, niin tekee hän saman teillekin. Siinä olkoon teidän uskonne. Sillä jos te surette ruuastanne ja vaatteistanne, niin te olette vanhassa elämänymmärryksessä. Vaan teidän täytyy uskoa, että teidän Isänne kyllä tietää teidän tarvitsevan ruokaa ja vaatteita. Etsikää ensin juma-

lan valtakuntaa, ja te saatte kaikki mitä tarvitsette.» ¹⁾

Se on siis Jeesuksen vastaus ensimmäiseen väitteeseen.

2.

Toisessa muodossa esiintyy hänelle vastaväite uutta elämänymmärrystä vastaan: hän ei voi olla jumalan poika, koskei hän oman tahtonsa voimalla voi päästä kärsimyksistä eikä välttää kuolemaa. »Jos sinä olet jumalan poika, niin mikset voi mennä tempelin harjalle ja heittäytyä sieltä vahingoittumatta alas. Sitä et tee, koska tiedät, etteivät mitkään enkelit varjelsi sinua loukkaantumasta. Kuinka siis voit sanoa olevasi jumalan poika eli kuolemasi riippuvan vaan jumalasta!»

Elämän sanan ihan ensimmäisestä omistamisesta asti on Jeesukselle täytynyt olla selvänä, että valtiemiehet tulevat »etsimään häntä hukuttaaksensa.» Opettaen, että ihminen on jumalan valtakuntaa maailmassa toteuttamaan lähetetty vapaa henki, hän tietysti oli ilmi ristiriidassa niiden kanssa, jotka pitävät tätä maata omana valtakuntanaan ja itse hallitsevat ja käskyvät ihmisiä. Mutta hänen uskonsa on nyt siinä, että hänen on täyttäminen lähetystoimensa ja sanominen vapahtava totuus ihmisille, ja ettei hänen tarvitse pelätä mitään, koska ollen jumalan lähettiläänä hänen kohtalonsa on jumalan käsissä.

Sentähden kiusaaja, tehden johtopäätöksen tästä uskosta, väittää: jos sinä olisit jumalan poika ja siis

¹⁾ Mat. 6: 24—33.

todella tietäisit elämäsi askeleet, tietäisit mitä varten elät ja mitä varten kuolet, niin silloinhan pitäisi sinun voida myöskin heittäytyä korkeudesta alas ja uskoa tulevasi varjelluksi. Kiusaava ajatus tahtoo saada hänet vakuutetuksi, että hänen uskonsa välittömästi riippuvaisuudesta jumalaan on mahdoton. Se kääsee joko heittäytymään tai selittämään, miksi hän ei heittäydy. Ja Jeesus vastaa: siksi, että »ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalatas.»

Mitä se on: »kiusaaman jumalaa»?

Näin sanoen hän nytkin vastaa muistelemalla Israelin matkaa erämaassa. Mooseksen 2 kirjan 17: 1—7 on kerrottu, että kansa nurisi, kun ei saanut vettä, ja syytti Moosesta, että hän oli tuonut heidät pois entisistä taatuista oloista eikä nyt osannutkaan tyydyttää heidän tarpeitansa erämaassa. Silloin jumala käski Mooseksen lyödä sauvansa kallioon, josta vesi pulpahtikin esille. Ja Mooses nimitti tämän paikan Massaksi ja Meribaksi, se on: syytös ja epäily, koska he olivat syyttäneet ja koska he olivat epäilleet Herraa, sanoen: onkohan jumalata meidän keskuudessamme vai ei.

Liha äänen väitteeseen: mikä jumalan poika sinä olet, jonka täytyy suojella itseäsi putoamasta, — Jeesus siis vastaa: ei saa syyttää eikä epäillä jumalaa, eli: niinkuin minä en tahdo israelilaisten tavalla moittia jumalata, vaikka nälkä uhkasi minua kuolemalla, niin en minä myöskään tahdo epäillä, että jumala on minun elämäni perustus, vaikkapa ruumis voikin kuolla kompastuksesta. Ruumiin täytyy kuolla aina jostain ulkonaisesta syystä. Heittäytyä korkeudesta ei ole mikään jumalan käsky minulle. Päinvastoin se olisi

epäilykseni tuote, sillä minä epäilisin jumalaa, jos näin koettelisin häntä.

Tässäkään ei Jeesus järjensyillä kumoa vanhan elämänymmärryksen vastaväitettä, vaan asettaa sen vastakohdaksi ainoastaan *uskonsa*, eli uuden elämänymmärryksen.

Uuden elämänymmärryksensä mukaan hän uskoo, että jos ihminen elää siitä, mitä jumala hänelle puhuu, s. o. jumalan tahdosta, niin hänen ruumiillinen kuolemansa riippuu ainoastaan jumalan tahdosta. Niinkuin hän siis syö ainoastaan jumalan tahdosta, niin hän myöskin suojelee itseään vaan jumalan tahdosta. Ilman jumalan käskyä hän ei syö eikä suojele itseään, eikä pelkää vaikka kummassakin tapauksessa ruumiillinen kuolema olisi seurauksena.

Myöskin tältä kannalta on hän sittemmin suora-
naisilla sanoilla ilmaissut uskonsa. Puhuessaan opetuslapsille niistä vainoista, jotka tulisivat kohtaamaan kaikkia taivaan valtakunnan rakentajia, on hän nimenomaan varoittanut antautumasta tämän toisen vastaväitteen eksytettäväksi, joka oli hänellä itsellään korvessa. Hän puhuu opetuslapsilleen:

»Kun he vievät teitä raastupiinsa, älkää olko huolissanne, kuinka ja mitä teidän on puhuminen, sillä sinä hetkenä tulette opetetuiksi, mitä teidän on sanominen. Sillä ette tule itse puhumaan, vaan teidän Isänne henki on puhuva teissä.¹⁾ — Älkää peljätkö niitä ihmisiä, jotka ruumiin tappavat, ja eivät voi sie-lua tappaa; vaan peljätäkää ennemmin vanhaa elämänymmärrystä (paholaista), joka voi hukuttaa ruumiin kanssa myöskin sielun. Ei yksikään mitätön varpunen

¹⁾ Mat. 10: 19, 20.

putoo maahan ilman teidän Isäanne. Niinpä ovat teidänkin pääanne hiukset luetut. Älkäätsiis peljätkö, te olette paremmat kuin monta varpusta». ¹⁾

3.

Samalla kuin Jeesuksen uusi elämänymmärrys eli hänen suhteensa jumalaan selviää hänelle korven yksinäisyydessä yhä enemmän, ja kasvaa voimassa, samalla kulkevat vanhan elämänymmärryksen vastaväitteet toisella puolen hänen ajatuksissaan omaa suuntaansa ja löytävät yhä enemmän mahdottomuuden todistuksia edellistä vastaan ja myöskin kasvavat voimassa.

Ja näin tulemme kumpaisenkin elämänymmärryksen lopputulokseen:

Vihdoin »perkele vei hänet korkealle vuorelle, ja osoitti hänelle kaikki maan piirin valtakunnat silmänräpäyksellä, ja sanoi hänelle: kaiken tämän vallan ja heidän kunniansa minä annan sinulle, sillä minun halussani ne ovat ja minä annan ne, kelle minä tahdon. Jos sinä siis kumarrat ja rukoilet minua, se kaikki pitää sinun omas oleman.» ²⁾

¹⁾ Mat. 10: 28—31. Sanasta sanaan on 28 värssyn suomalainen teksti tällöinen: „Ja älkää peljätkö niitä, jotka ruumiin tappavat, ja eivät voi sielua tappaa: mutta peljätäkää enemmän sitä, joka voi sekä sielun että ruumiin helvetissä hukuttaa.“ Kirkon käsitys on, että tässä käsketään pelkäämään jumalaa, joka voi sekä sielun että ruumiin helvetissä hukuttaa. ²⁾ Luuk. 4: 5—7. Luukaalla on tämä vallan kiusaus asetettu jo toiseksi järjestyksessä ja kiusaus heittäytymään tornista viimeiseksi. Mateuksella on vallan

Tähän vastaa Jeesus:

»Mene pois, saatana; sillä kirjoitettu on: Herraa sinun jumalatas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palveleman» ¹⁾.

Tähän kiusaajan lopulliseen johtopäätökseen Jeesus siis vastaa taas viittaamalla mitä Israelille oli sanottu ennen sen saapumista luvattuun maahan: »Kuule Israel! Herra on meidän jumalamme, Herra yksistään. Ja sinun on rakastaminen Herraa sinun jumalatasi kaikesta sydämmestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta voimastasi ²⁾. Ja kun Herra sinun jumalasi antaa sinun tulla siihen maahan, jonka hän on valalla luvannut esi-isillesi Aabrahamille, Iisakille ja Jaakopille, niin varo ettet silloin unhota Herraa, joka on sinut saattanut pois Egyptistä, orjuuden maasta! Herraa sinun jumalatas on sinun pelkääminen ja häntä ainoata palveleminen.» ³⁾

Jeesus vastaa viimeisellä lauseella: kirjoitettu on, Herraa sinun jumalatas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palveleman.

Vanhan elämänymmärryksen (saatanan) perustelu ja johtopäätös on nyt kokonaisuudessaan tällöinen:

Sinun uusi elämänymmärryksesi on, että jumalan valtakunta on lähestynyt maan päälle ja että sinun siis on, jotta jumalan tahto tapahtuisi, eläminen maa-

kiusaus viimeisenä ja näyttää tällöinen järjestys kaikin puolin luonnollisemmalta, erittäinkin siksi, että molemmat ensimmäiset kiusaukset ovat oikeastaan vaan epäilyksiä mahdollisuutta vastaan pitää itseään jumalan poikana ja alkavatkin molemmat sanoilla: „jos sinä olet jumalan poika —“; sitävastoin viimeinen on todellinen kiusaus jättämään näkymätön elämän tarkoitus ja omistamaan näkyväinen valta.

¹⁾ Mat. 4: 10. ²⁾ Moos. 5 k. 6: 4, 5 ³⁾ Moos. 5 k. 6: 10, 12, 13.

ilmassa niinkuin tämä valtakunta olisi jo lähestynyt. Mutta ensiksikin tämä sinun hurskas toivosi ei voi synnyttää sinulle leipää ja niinpä näet, että sinun sitenkin täytyy tehdä niinkuin minä, vanha elämänymmärrys, käsken: palvella *itseäsi* varaamalla omaisuutta ja ajattelemalla omaa tulevaisuuttasi. Toiseksi, jos sinä todella uskoisit, ettei sinun elämäsi ole riippuvainen ruumiista vaan taivaallisesta hengestäsi eli ettei sinulle tapahdu mitään ilman hengen tahtoa, niin et sinä epäilisi heittäytyä korkeudesta alas. Mutta nyt sinä epäilet, sillä tahdot suojella itseäsi. Ja jos sinun kerran täytyy suojella itseäsi, niin sinun täytyy elää maan päällä tässäkin kohden vastoin omaa elämänymmärrystäsi, sillä sinä et voi palvella kaikkia ihmisiä, vaan sinun täytyy palvelemisen sijaan käyttää väkivaltaa niitä vastaan, jotka tulevat ryöstämään sinun omaisuuttasi tai polkemaan sinun oikeuksiasi tai murhaamaan sinua.

Näin ollen heitä haaveesi hengen valtakunnasta. Jos sinä yksin rupeat tekemään työtä niinkuin taivaan valtakunta olisi jo tullut maan päälle, niin sinä sekä nälistyt että joudut kokonaan oikeudettomaksi. »Katso ympärillesi! Sinun edessäsi ovat maailman *todelliset* valtakunnat. Kaiken tuon loiston olen minä, vanha elämänymmärrys, luonut. Ja sillä todellisella vallalla minä palkitsen jokaista, joka tämän minun ymmärryksen lujasti omistaa. Tee siis sinäkin työtä saavuttaaksesi sen, mitä selvästi edessäsi näet, ja sinä olet sen kaiken saava.»

Elämänymmärrys on ymmärrys siitä, mitä ihmisen on elämässä tekeminen. Jokainen elämänymmärrys, paitsi että se opettaa mitä on tekeminen, antaa omasta itsestään myöskin voimaa niihin tekoihin, joita

se vaatii. Niinpä vanha elämänymmärrys antaa voimaa vaatimaansa elämäntyöhön viittaamalla siihen valtaan ja siihen kunniaan, jota jokainen näkee ympärillensä. — Mutta löytyy myöskin uusi elämänymmärrys ja sekin on yhtäikaa sekä ymmärrys mitä ihmisen on tässä elämässä tekeminen että osoitus voiman lähteesen. Se ei anna voimaa vaatimiinsa töihin viittaamalla mihinkään ulkonaiseen, tulevaisuudessa saavutettavaan viehättimeen, vaan sanoo: se on sinun elämäsi, että kuulet minun ääneni ja voit nykyisyydessä tehdä minun tahtoni.

Kiusaajan viimeisessä lauseessa ja Jeesuksen vastauksessa siihen ovat nyt nämät kaksi elämänymmärrystä vastakkain asetetut. Molemmat puhuvat valtakunnista. Vanhan elämänymmärryksen »minä» ajattelee: minä tahdon nykyisyydessä tehdä sitä, mikä auttaa minua tulevaisuudessa tulemaan osalliseksi näkyvästä eli minulle ymmärrettävästä ja minua viehättävästä valtakunnasta, sen voimasta ja kunniaista. Uuden elämänymmärryksen »minä» ajattelee: näkyvä valtakunta, sen voima ja kunnia on minulle kiusaus, koska minä tahdon tehdä ainoastaan sitä, mitä minun synnyttäjäni, lähettäjäni, minulle sanoo, sillä minä uskon, että ainoastaan *hänen* on valtakunta, voima ja kunnia.

Jos pitäisi osoittaa joku puoli Jeesuksen opissa, mikä erityisesti koskisi juuri tätä vastakohtaa, niin olisi se vaikea vaan siksi, että koko oppi on yksistään tämän asian selvitystä.

Mutta isämeidän rukous sisältää lyhykäisesti sanottuna koko Jeesuksen opin, ja siinä ei puhuta muusta kuin näkymättömästä ihmisten hallitsijasta eli Isästä, hänen tahdostansa, hänen valtakuntansa lähestymisestä, joka-

päiväisestä leivästä, kaikkien loukkausten anteeksiantamisesta, ja sanotaan vihdoinkin: *äläkä johdata meitä kiusaukseen, vaan päästä meitä pahasta, sillä sinun on valtakunta, voima ja kunnia iankaikkisesti*. Tämä on sekä sanallisesti että ajatuksellisesti tulos Jeesuksen taistelusta korvessa.

Tämä on ainoastaan kehittynyt opetus siitä, minkä läpi Jeesuksen ajatukset siellä kulkivat.

Jeesuksen uskontunnustus, kaikkien korvessa tapahtuneiden kamppausten jälkeen oli siis kokonaisuudessaan tällainen:

Niinkuin minä kuulin Johanneksen ennustavan, että jumalan valtakunta lähestyy maan päälle, jos ihmiset muuttavat mielensä, niin minä nyt ymmärrän, että minun on eläminen maan päällä toteuttaakseni tätä valtakunnan sanaa ja sentähden minä uskon, että

1) vaikka olisinkin ihmisten joukossa yksinäni tässä elämänyökkäyksessä, saan kaikki mitä tarvitsen sen toteuttamiseksi, (ensimmäinen vastaus). — Minä uskon,

2) että se jumalan valtakunta, jonka täytyy toteutua maan päällä, on rajaton ja iankaikkinen. Sentähden minä en pelkää ruumiillista kuolemata, joka uhkaa minua, kun minun täytyy, tämän valtakunnan jäsenenä, olla suojelematta itseäni väkivallan tekijöitä ja vainoojia vastaan, (toinen vastaus). — Minä uskon, että se valtakunta, jossa ihmiset nyt elävät, on niinkuin se Egypti eli orjuuden maa, josta jumala tahtoi saatata Israelin pois. Ja sentähden, niinkuin Israelille oli matkalla Egyptistä sanottu: Herraa sinun jumalatas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palveleman, niin minäkin, vaikken voi nähdä tulevaisuutta, tunnen,

3) että minun on tekeminen vaan sitä, mitä lähettäjäni

minulle välittömästi káskee, ja uskon, että niinkuin Israelin tuli perille, niin tulee perille ihmiskunta.

Tämän jälkeen sanotaan:

»Silloin jätti hänet perkele ja katso enkelit tulivat ja palvelivat häntä.» ¹⁾ Ja Jeesus palasi hengen väessä korvesta ²⁾, ja kuultuaan että Johannes oli pantu vankeuteen ³⁾ hän rupesi Galileassa saarnaamaan valtakunnan oppia, sanoen (samoin kuin Johanneskin): »muuttakaa mielenne ja uskokaa elämänsana, sillä aika on täytetty ja jumalan valtakunta jo lähestynyt.» ⁴⁾

Ei tietysti tässäkään voi olla kysymys siitä, että *niikyvät* enkelit tulivat ja palvelivat häntä, vaan ainostaan että hän sisällisesti oli tullut välittömään yhteyteen »taivaan» kanssa. Samaa vertausta avonaiseen taivaaseen ja enkeleihin käyttää Jeesus sittemmin selittäessään sitä välittömyyttä jumalaan, johon ihmisen on tarkoitus tulla: Kun Natanael tutustui Jeesuksen kanssa ja sanoi häntä jumalan pojaksi ja Israelin kuninkaaksi, vastasi Jeesus hänelle ja muille läsnäolijoille, että tästä lähin he itse saavat nähdä taivaan avoinna ja jumalan enkelit menevän ylös ja tulevan alas ihmiseen ⁵⁾.

Tämmöinen oli nyt Jeesuksen syntyminen jumalasta. Siis jotakin toista kuin ylenluonnollinen syntyminen neitseestä.

¹⁾ Mat. 4: 11, vrt. Luuk. 4: 13. ²⁾ Luuk. 4: 14. ³⁾ Mat. 4: 12. ⁴⁾ Mark. 1: 14, 15. Mateus mainitsee Jeesuksen saarnan sisällyksen sanasta sanaan samoin kuin Johanneksen saarnan. Kts. Mat. 3: 2 ja 4: 17. ⁵⁾ Joh. 1: 50, 52.

Nikodeemukselle sanoi Jeesus: ellei joku vastaudesta synny, ei hän taida Jumalan valtakuntaa nähdä. Nikodeemus sanoi hänelle: kuinka taitaa ihminen vanhana syntyä? taitaako hän äitinsä kohtuun jälleen mennä, ja syntyä? (Yhtä väärin käsittävät syntymisen jumalasta ne, jotka ajattelevat Jeesuksen syntyneen jumalasta äitinsä kohdussa). Jeesus vastasi Nikodeemukselle: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku synny vedestä ja hengestä, ei hän taida jumalan valtakuntaan sisälle tulla; mitä lihasta syntynyt on, se on liha, ja mitä hengestä syntynyt on, se on henki.

Kaikki evankeliumit alkavat esityksellä Jeesuksen henkisestä syntymisestä.

Mateuksella ja Luukaalla on tosin alkuun pantu esitys Jeesuksen ylenluonnollisesta ruumiillisesta syntymisestä, mutta heti sen jälkeen seuraa myöskin henkinen syntyminen jumalasta.

Markuksella on esitetty ainoastaan henkinen syntyminen, ruumiillisesta syntymisestä ei ole mainittu mitään erinomaista.

Ei myöskään Johanneksen evankeliumissa ole mainittu mitään ruumiillisesta syntymisestä, vaan se alkaa esityksellä henkisestä syntymisestä.

Tässä viime mainituissa evankeliumissa ei Jeesuksen henkinen syntyminen ole esitetty niinkuin se olisi hänen oma kertomuksensa siitä mitä tapahtui hänessä sisällisesti, vaan on henkisestä syntymisestä puhe ikäänkuin ulkopuolelta katsoen, yleiseltä kannalta, semmoisena kuin se esiintyy hänen oman elämänoppinsa valossa. Sanotaan näin:

»Alussa oli sana, ja se sana oli jumalan tykönä ja jumala oli se sana.» ¹⁾

¹⁾ Joh. 1: 1.

Sana, se on yhtä kuin elämän sana, kuten jo näimme saman Johanneksen 1 epistolan 1 värssystä. Mutta elämän sana on tietysti sana siitä, mitä elämä on, eli mitä varten me elämme. Sana on siis yhtä kuin mistä jo olemme puhuneet: valtakunnan sana eli se henki, joka voi meissä herätä ja joka meille sanoo mitä meidän on elämässä tekeminen. Se sana itse on siis jumala, kuten Johannes sanookin.

»Tämä oli alussa jumalan tykönä.» ¹⁾

»Kaikki ovat sen kautta tehdyt: ja ilman sitä ei ole mitään tehty, joka tehty on.» ²⁾

Vaikka ihmiset eivät alussa tietäneet siitä, oli kuitenkin kaikki elämä vaan sen kautta olemassa, eikä mikään, mikä oli syntynyt, elänyt muuta varten.

»Hänessä oli elämä ja elämä oli ihmisten valkeus.» ³⁾

Sana »hänessä» osoittaisi, että tässä olisi kysymys jostakin henkilöstä, mutta, kuten jo ruotsalaisestakin käännöksestä näkyy, tämän sanan sijassa pitää olla sana »siinä», siis:

»Siinä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valkeus.»

»Ja se valkeus pimeydessä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt.» ⁴⁾

Kun ihmiset eivät tunteneet elämänsä tarkoitusta, niin sana eli ilmoitus siitä, mitä elämä on, oli heille niinkuin valo, joka loistaa pimeydessä ja jota pimeys ei käsitä.

»Yksi mies oli lähetetty jumalalta, jonka nimi oli Johannes. Se tuli siitä valkeudesta todistamaan, että kaikki uskoisivat hänen kauttansa. Ei hän ollut

¹⁾ Joh. 1: 2. ²⁾ Joh. 1: 3. ³⁾ Joh. 1: 4. ⁴⁾ Joh. 1: 5.

se valkeus, mutta hän oli lähetetty valkeudesta todistamaan.» ¹⁾

Johannes oli lähetetty ilmoittamaan ihmisille elämän sanasta, että ihmiset uskoisivat tähän valkeuteen. Hän saarnasi jumalan valtakunnan lähestymistä sanoen että kun ihmiset vaan tasoittavat keskuudessaan epätasaisuudet on valkeus tuleva heidän sydämiinsä ja he vapautuvat orjuuden pimeydestä. Mutta vaikka

»se oli totinen valkeus, joka valistaa kaikki ihmiset, jotka maailmaan tulevat» ²⁾, vaikka

»se oli maailmassa», ja vaikka

»maailma on sen kautta tehty», niin

»ei maailma sitä tuntenut.» ³⁾

»Se tuli omillensa, ja eivät sen omat ottaneet sitä vastaan.» ⁴⁾

Vaikka siis valkeus ilmestyi maailmassa, joka oli vaan sen kautta syntynytkin, vaikka se tuli maailmaan niinkuin johonkin omaansa, niin ei maailma sitä tuntenut eikä sen oma ottanut sitä vastaan.

„Mutta niille, jotka sen ottivat vastaan, antoi se voiman jumalan lapsiksi tulla, jotka uskovat sen nimen päälle; jotka eivät verestä, eivätkä lihan tahdosta, eivätkä myös miehen tahdosta, mutta jumalasta syntyneet ovat.» ⁵⁾

Niille siis, jotka ottivat vastaan valtakunnan sanan eli ymmärsivät, että heidän elämänsä tarkoitus on toteuttaa välittömästi jumalan tahtoa, antoi tämä uusi elämänymmärrys voiman tulla jumalan pojiksi. Ja sentähden, kun he tuntevat olevansa jumalan

¹⁾ Joh. 1: 6, 7, 8. ²⁾ Joh. 1: 9. ³⁾ Joh. 1: 10. ⁴⁾ Joh. 1: 11.

⁵⁾ Joh. 1; 12.

poikia, eivät he enää tunne itseänsä syntyneiksi lihan tahdosta eikä miehen tahdosta, vaan jumalasta.

„Ja sana tuli lihaksi, ja asui meidän seassamme, ja me näimme hänen kunniansa niinkuin ainoan pojan kunnian isästä, täynnä armoa ja totuutta.“

Suomalaista tekstiä lukiessa tekee hyvin oudon vaikutuksen se seikka, että Jeesusta tässä sanotaan *ainoaksi* jumalan lapseksi, vaikka juuri edellä on sanottu, että sana eli uusi elämänymmärrys antaa voiman kaikille, jotka sen omistavat, jumalan lapsiksi tulla. Tässä on kuitenkin vaan virhe suomennoksessa. Sana »ainoa» on vaihdettava sanaan »omasyntynen» tai »yksisyntynen» tai johonkin muuhun sopivaan sanaan, joka ilmaisee, että poika on samaa verta ja luuta kuin hänen isänsä. Ruotsiksi on tämä kohta käännetty: »och vi skådade hans härlighet, såsom den af Fadren enföddes härlighet.» Sama suomennoksen virhe erehdyttää lukijaa kolmessa muussa Johanneksen evankeliumin kohdassa, nimittäin: 1: 18; 3: 16, ja 3: 18.

Johannes kertoo tässä vaan, selitettyänsä ensin mitä on ihmisen syntyminen jumalasta, kuinka he näkivät Jeesuksen syntyvän jumalasta juuri siten kuin hän oli selittänyt, eli että sana tuli Jeesuksessa lihaksi.

Mitä se on: sana tuli hänessä lihaksi? Tietysti sitä, että hän toteutti omassa lihassaan jumalalta tulevan sanan ihmiselämän tarkoituksesta. Mitä se on: sana asui heidän seassaan, eli, kuten Johannes sanoo epistolassaan: »sana, joka alusta oli, jonka me kuulumme, jonka me silmillämme näimme, jota me katselleet olemme, ja meidän kätemme pidelleet ovat»? Se on: kun hän puhui heille, niin he hänen sanoistaan päättivät, että hän puhui mitä hänelle *jumala sanoi*; kun he näkivät hänen elävät tekonsa, niin he näkivät, että hän

teki mitä hänelle *jumala sanoi*; kun hän julisti valtakunnan sanaa, niin he ymmärsivät, että hän opetti mitä hänelle *jumala sanoi*.

Tämmöinen on Johanneksen evankeliumin esitys Jeesuksen henkisestä syntymisestä.

On tärkeätä nyt verrata tämä Johanneksen esitys Jeesuksen henkisestä syntymisestä muiden evankelistain esityksiin samasta asiasta.

Kuten jo mainittu, Johannes puhuu henkisestä syntymisestä yleiseltä kannalta, selittäen, mitä Jeesuksen henkinen syntyminen oikeastaan oli; muissa evankeliumeissa taas asia esitetään Jeesuksen kokemana sisällisenä ilmestyksenä. Johanneksen evankeliumin mukaan jumalasta syntyy se ihminen, joka ottaa vastaan valkeuden eli elämän sanan. Mutta valkeus eli sana on jumalallinen ilmoitus siitä mitä elämä on, ilmoitus, että elämä on jumalan tahdon täyttämässä. Tämä sana ei ole käsite, ei ajatus, ei järki, vaan se on nykyhetkessä kuuluva jumalan elävä ääni, tahto, sana siitä mitä ihmisen on elämässä tekeminen. Se sana itse siis on iankaikkinen elävä jumala, jonka kautta kaikki on syntynyt ja jossa ihmisen elämä on. Ja sentähden ihminen vastaanottaessaan tämän sanan itsetietoisesti sitä täyttämällä, syntyy uudestaan, niin ettei hän enää ole ihmisen, vaan jumalan omasyntyinen poika.

Kaikki tämä on nyt sanottu Johanneksen evankeliumin alussa, vv. 1—14.

Aivan sama on ajatus muillakin evankelistoilla, jotka esittävät Jeesuksen henkisen syntymisen hänen kokemanaan sisällisenä ilmestyksenä. Kuten olemme nähneet, on näissä syntyminen jumalasta kuvattu niin, että Jeesus, kuultuansa Johannes kastajalta valtakun-

nan opin eli sanan, tunsii tämän sanan tulevan eläväksi hengeksi itseensä, ja nyt ikäänkuin omin korvin kuuli sen äänen: sinä olet minun rakas poikani. — Juuri tätä samaa sanotaan Johanneksenkin evankeliumissa: alussa oli sana ja se sana oli jumala; ihmisen, joka sen vastaanottaa, saapi voiman jumalan lapseksi tulla. Eli: sana tulee lihaksi ja kaikki näkevät sen niinkuin omasyntyisen lapsen isästä, täynnä armoa ja totuutta.

Yhtäläisyys on vielä seuraavassa:

Johanneksen evankeliumissa sanotaan: *sanassa on elämä* ja elämä on ihmisten valkeus. Tämä nyt merkitsee, että ihminen elää siitä että jumala puhuu hänelle, — että hän kuulee sanan ja täyttää sen niinkuin oman isänsä tahdon. Juuri samoin ajattelee Jeesus muiden evankeliumien mukaan, syntyessään jumalasta korven yksinäisyydessä: *ei ihminen elä ainoastaan leivästä, mutta jokaisesta sanasta, joka jumalan suusta lähtee.*

Hinta 1:50.